

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**YAŞLI BİREYLERDE YALNIZLIK, YAŞAMI
SÜRDÜRME NEDENLERİ, MUTLULUK VE ÖLÜM
KAYGISININ İLİŞKİSİ VE BAZI DEMOGRAFİK
ÖZELLİKLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

GÜLŞEN TUÇE ÇOKSÜER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2020

**YAŞLI BİREYLERDE YALNIZLIK, YAŞAMI
SÜRDÜRME NEDENLERİ, MUTLULUK VE ÖLÜM
KAYGISININ İLİŞKİSİ VE BAZI DEMOGRAFİK
ÖZELLİKLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

GÜLŞEN TUÇE ÇOKSÜER

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŐMANI
YRD. DOÇ. DR. DENİZ ERGÜN

LEFKOŞA
2020

KABUL VE ONAY

Gülşen Tuçe ÇOKSÜER tarafından hazırlanan “Yaşlı Bireylerde Yalnızlık, Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Mutluluk ve Ölüm Kaygısının İlişkisi ve Bazı Demografik Özellikler ile Karşılaştırılması” başlıklı bu çalışma, 16/01/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Ünvan, Ad, Soyad (Danışman)
Üniversite Adı ve Bölümü

Ünvan, Ad, Soyad (Başkan)
Üniversite Adı ve Bölümü

Ünvan, Ad, Soyad
Üniversite Adı ve Bölümü

Ünvan, Ad, Soyad
Üniversite Adı ve Bölümü

Ünvan, Ad, Soyad
Üniversite Adı ve Bölümü

Ünvan, Ad, Soyad
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Gülşen Tuçe ÇOKSÜER

TEŞEKKÜR

İnsanın hayatındaki en önemli şey zamandır, değerli zamanından bana ayırıp, titizlikle çalışmamı yorumladığı, eleştirdiği, yaptığı geri bildirimlerle çalışmama bilimsel katkılarda bulunduğu için tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Deniz ERGÜN hocama teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimimde tanıştığım ve her zaman her konuda benden destek ve yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Gözde Kadriye KILIÇ, Nihan KATAR, Rojbir ÇOKSÜER, Şule ÇOKSÜER ve halam Fatma TEZ'e teşekkür ederim.

Bu çalışmayı bitirmem konusunda bana maddi manevi destek olan ve beni motive eden sevgili eşim Ahmet ÇOKSÜER'e teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmayı bitirebileceğime her zaman inanan kardeşlerim Uğur, Alperen, annem Hacer ve babam İsmail ÇİFTÇİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Gülşen Tuçe ÇOKSÜER

Lefkoşa 2020

ÖZ

YAŞLI BİREYLERDE YALNIZLIK, YAŞAMI SÜRDÜRME NEDENLERİ, MUTLULUK, ÖLÜM KAYGISININ İLİŞKİSİ VE BAZI DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Bu çalışma yaşlı bireylerde yalnızlık, yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, ölüm kaygısının ilişkisi ve bazı demografik özellikler ile karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nde yaşayan 60 yaş üstü 40 kadın 49 erkek olmak üzere 89 kişiden oluşmaktadır. Amaçlı ve gelişmiş örneklem kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Sosyodemografik Bilgi Formu", "Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanteri (YSNE)", "Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ)", "Ölüm Kaygısı Ölçeği (ÖKÖ)" ve "Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği (YYÖ)" kullanılmıştır. Bu çalışmada KKTC'de yaşayan Türkiye Cumhuriyeti (TC) vatandaşlarının KKTC vatandaşlarına göre, 60-65 yaş grubunun, erkek bireylerin ve kendi evinde yaşayan bireylerin sosyal yalnızlık puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Maaşı olmayan ve ilk okul mezunu olan yaşlı bireylerin duygusal yalnızlık puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaşlı bireylerde ölüm kaygısı ilkökul ve ortaokul mezunlarında yüksektir. Üç ve üzeri çocuğa sahip bireylerin umut ve sosyal destek algıları ve yaşamı sürdürme nedenleri düşük, kronik hastalığı olmayanlarda umut ve sosyal destek algıları yüksek, huzur evinde yaşayan bireylerin hayata bağlılıkları kendi evinde yaşayanlara göre düşük, bekar olan katılımcıların mutluluk düzeyleri yüksek bulunmuştur. Yaşamı sürdürme nedenleri olan bireylerin hayatlarında daha mutlu ve sosyal olarak yalnızlık hissetmedikleri görülmüştür. Yalnızlık algılamayanların daha mutlu olduğu tespit edilmiştir. Yaşlı bireylerin yaşadıkları yalnızlığın azaltılması için kurumlar tarafından bilinçlendirmeler yapılması uygun olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, ölüm kaygısı, yaşlılık.

ABSTRACT
REASONS FOR LIVING, HAPPINESS, DEATH ANXIETY
RELATIONSHIP AND COMPARISON WITH SOME
DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS IN ELDERLY
INDIVIDUALS

This study was conducted to compare loneliness, causes of survival, happiness, death anxiety and some demographic characteristics in elderly individuals. The sample of the study consisted of 89 people, 40 women and 49 men over 60 years of age living in the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC). We use purposeful sampling and random sampling. In the research, "Sociodemographic Information Form", "Reasons for Living Inventory (RFL)", "Oxford Happiness Questionnaire (OHQ)", "Death Anxiety Scale (ÖKÖ)", "Loneliness Scale for Elderly (LSE)" were used. High social loneliness in this study; living in TRNC bur from Turkish Republic (TR), 60-65 age group, male individuals and individuals living in their own home. Elderly individuals without salary and primary school graduates had higher emotional loneliness scores. Death anxiety in elderly individuals is high in primary and secondary school graduates. The result of this research; individuals with three or more children have low perceptions of social support and reasons for living, high perceptions of hope and social support in patients without chronic disease, individuals living in nursing homes are less dependent on life than those living in their own homes, single happiness levels are high. Individuals with reasons to survive happier and not feel socially lonely. In this study, it was found that those who do not perceive loneliness are more happy. Institutions should to raise awareness to reduce the loneliness in elderly individuals.

Keywords: Loneliness, reasons for living, happiness, death anxiety, old age.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GÖRÜNTÜLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR	x

1.BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar.....	5
1.5 Tanımlar.....	5
2. BÖLÜM.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1 Yaşlı Bireylerde Yalnızlık.....	7
2.2 Yaşlı Bireylerde yaşamı sürdürme nedenleri.....	8
2.3 Yaşlı Bireylerde Mutluluk	9
2.4 İlgili Çalışmalar.....	11
3. BÖLÜM.....	13
YÖNTEM	13
3.1 Araştırmanın Modeli	13
3.2 Evren ve Örneklem	13

3.3 Veri toplama araçları.....	15
3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	15
3.3.3. Oxford Mutluluk Ölçeği.....	16
3.3.4. Ölüm Kaygısı Ölçeği	17
3.3.5. Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği.....	17
3.4. Veri Toplama Araçlarının Uygulanışı.....	18
3.5. Verilerin Çözümlemesi	18
4. BÖLÜM.....	21
BULGULAR.....	21
5. BÖLÜM.....	42
TARTIŞMA	42
6.1 Sonuç	47
6.2 Öneriler	48
KAYNAKÇA	49
EKLER.....	56
ÖZGEÇMİŞ.....	65
İNTİHAL RAPORU	66
ETİK KURUL ONAY RAPORU	67

GÖRÜNTÜLER DİZİNİ

Görüntü 1. YSNE İzini.....	60
Görüntü 2. OMÖ İzini.....	61
Görüntü 3. ÖKÖ İzini.....	62
Görüntü 4. YİYÖ İzini.....	63

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Yaşlıların gruplarına göre sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı.....	14
Tablo 2. Yaşlıların YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları.....	19
Tablo 3. Yaşlıların cinsiyetine göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	21
Tablo 4. Yaşlıların yaş grubuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	23
Tablo 5. Yaşlıların uyruğuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	25
Tablo 6. Yaşlıların eğitim durumuna göre(YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	27
Tablo 7. Yaşlıların çocuk sayısına göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	29
Tablo 8. Yaşlıların medeni durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	31
Tablo 9. Yaşlıların maaş alma durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	33
Tablo 10. Yaşlıların sosyal güvence durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	35
Tablo 11. Yaşlıların kronik hastalık durumuna YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	36
Tablo 12. Yaşlıların ikamet yerine göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması.....	38
Tablo 13. Yaşlıların YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasındaki korelasyonlar.....	40

KISALTMALAR

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

TC: Türkiye Cumhuriyeti

YSNE: Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanteri

OMÖ: Oxford Mutluluk Ölçeği

ÖKÖ: Ölüm Kaygısı Ölçeği

YİYÖ: Yaşlılar için Yalnızlık Ölçeği

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

SPSS: Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Dünya’da nüfus yaş oranına bakıldığı zaman gözle görülür derecede yaşlı nüfusta bir artış görülmektedir. TC Aile ve Çalışma Bakanlığına bağlı Engelli ve Yaşlı Hizmetler Genel Müdürlüğü’nün hazırlamış olduğu Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteninde (2019-Temmuz) dünya nüfusunun 2018 yılında %9,1’inin yaşlı nüfustan oluştuğunu belirtmişlerdir. Dünyada giderek artan yaşlı nüfus vardır. KKTC İstatistik Yıllığı (2017) verilerinde nüfusun yaşlı nüfusun her geçen yıl arttığı bildirilmiştir. Yaşlı nüfus artışı, yaşlı bireylere özgü çok boyutlu ihtiyaçları ve sorunları da ön plana çıkartmıştır (Eryılmaz ve Atak, 2011). Bu ihtiyaçlar ve sorunlar bu alanda çalışmaların yapılmasını gerekli kılmıştır. Son 20 yıla bakıldığı zaman, yaşlanma ve yaşlılarla alakalı konular psikolojik hizmet alanlarında ele alınmış ve daha çok araştırılma yapılmaya başlanmıştır (Eker ve Noyan, 2004; Özen, 2008; Top vd., 2010; Dağlı, 2010; Esen, 2011; Yılmaz, 2018).

Yaşlılık döneminde biyolojik, psikolojik, duygusal ve sosyal boyutlarda değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimler yaşlı bireylerin yaşam kaliteleri üzerinde etkilere sahiptir (Eryılmaz ve Atak, 2011).

Mutluluk,kişinin olumsuz duygularından çok olumlu duygulara sahip olması ve hayattan aldığı tadın yüksek olmasıdır (Bal ve Gülcan, 2014). Tüm insanlar gibi yaşlıların da mutluluk durumlarını etkileyen birçok faktör vardır. Bunlardan bazıları şunlardır; kişinin kendini yalnız hissetmesi, kişilik özellikleri ve benzeri şeyler (Eryılmaz ve Atak, 2011).

Yaşlılarda yalnızlık duygusu; tüm ülkelerde farklı derecede vardır ve bu nedenle yaşlılarda yalnızlık duygusu küresel bir sorundur. Gelişmiş ülkelere bakıldığı zaman refah artışıyla birlikte yaşlı nüfusunda da artış meydana

gelmiştir. Ayrıca modernleşmenin yüzünden yaşlılarda yalnızlık oranı artmış ve bu bir sorun olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Akgül ve Yeşilyaprak, 2018).

Yaşlılık döneminde yalnızlık duygusu diğer yaş gruplarına göre daha çok hissedilmektedir. Kendilerini yalnız hisseden yaşlı bireyler olumlu düşüncelerden daha çok olumsuz düşüncelere odaklanırlar ve bu açıdan bakıldığında yalnızlıkla mutluluk yani öznel iyi oluşla arasında ters yönde bir ilişki vardır (Eryılmaz ve Atak, 2011). Yaşlılık döneminde yalnızlığın temel sebeplerinden bir tanesi de sosyal desteğin ve etkin iletişimin yokluğudur. Her zaman herkes için diğerleriyle iletişim içinde olmak olumlu bir durum olmasa da yaşlılarda yapılan çalışmalar sonucunda sosyal destek ve diğer kişilerle etkin iletişim içinde olmak onlar için olumlu bir durumdur (Kılavuz, 2005). Bu çalışmada yaşlılarda yalnızlık ve mutluluk arasındaki ilişki incelenecek ve literatüre katkı sağlanacaktır.

Yaşamı sürdürme nedenleri kişileri intihar davranışından uzak tutan nedenlerdir (Şahin ve Batıgün, 2000). Literatür incelendiği zaman intihar ve yaşamı sürdürme nedenleri ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle genç yaştaki bireylerle yapıldığı görülmüştür. Bunun nedeni intihar oranının genç yaşlarda daha yüksek olması ve genç yaştaki bireylerin daha az yaşamı sürdürme nedenlerine sahip olmalarına bağlanmıştır. Bu yüzden genç bireylerle ilgili birçok çalışma yapılmıştır (Batıgün, 2004). Aslan ve Hocoğlu (2014) yapmış oldukları çalışmada yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte yaşlılık süresinde görülen intihar davranışında da artma olduğunu belirtmişlerdir, bu da araştırılması gereken konular arasına bir sorun olarak girmiştir.

Ölüm insanoğlunun var olmasıyla ortaya çıkan bir terimdir, ölüm kaygısı ise çok uzun yıllar öncesine dayanan bir kavramdır. Ölüm kaygısının sebebini açıklamaya yönelik birçok çalışma vardır fakat ölüm kaygısının sebebini açıklayan kesin bir çalışma yoktur. Ayrıca ölüm kaygısını etkileyen değişkenlerin nasıl etki yaptığı konusunda ortaya çıkan sonuçlar bir biri ile çelişki içindedir (Karakuş, Öztürk ve Tamam, 2012). Klinik psikoloji alanına bakıldığında son on yılda ölüm kaygısı ile alakalı olguların arttığını ve bu

olguyu etkileyen değişkenlerin araştırılmasının gerekli olduğunu görmekteyiz (Gedik ve Bahadır, 2014).

Yaşlılarda ölüm kaygısının yaşanmasının sebepleri onların yaşlarının ilerlemesiyle hayatlarında kayıpların olması; eş kaybı, akraba kaybı gibi ve bu kayıpların yerlerinin dolmaması, bireyin giderek yalnızlaşması, hiçlik hissine kapılmaları olabilmektedir (Kalaoğlu-Öztürk, 2010). Bu araştırma da yaşlılarda ölüm kaygısı ile ilgili bazı demografik özelliklerin nasıl etki ettiği konusunda literatüre katlı sağlamak amacıyla yapılmıştır.

KKTC'de artan yaşlı nüfus, bireylerin yaşlılık dönemlerini daha uzun yaşamalarını sağlamıştır. Dolayısıyla KKTC'deki yaşlı bireyler ile ilgili çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Son dönemlerdeki yaşlılık oranlarındaki artış, bu döneme özgü yaşantıların ele alınmasını gerekli hale getirmektedir. Yaşlılık sürecinin başlamasıyla birçok yönde değişimler meydana gelmekte ve bu da kişinin hayatını ve mutluluk seviyesini etkilemektedir. Yaşlılık dönemindeki bireyin çocuklarının çekirdek aile haline gelerek uzaklaşması, kendi akranlarının vefat etmeleri veya emeklilik gibi faktörlerden dolayı yalnızlık algısında artış olabilir. Yalnızlık duygusundaki artış bireylerde olumsuz düşüncelere yol açarak mutluluk düzeylerini etkilemektedir. Yaşlılarda mutluluğu etkileyen bir başka faktörün ölüm kaygısı olabileceğide düşünülmüştür. Ölüm kaygısının belli bir yaş aralığında özellikle yaşlı bireylerde olması yaşama bakış açılarında önemli rol oynayacaktır. Dolayısıyla yalnızlık, ölüm kaygısı, ve mutluluk gibi faktörlerin aynı zamanda yaşamı sürdürme nedenleri üzerinde de etkili olabileceği öngörülmektedir.

Bu çalışmada yaşlı bireylerde yalnızlık, yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, ölüm kaygısı kavramların bir biriyle ilişkisi ve sosyodemografik özelliklere göre incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yaşlı bireylerde yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, yalnızlık ve ölüm kaygısının ilişkisi ve bazı demografik özellikler ile

karşılaştırılmasıdır. Araştırmanın ana problem cümlesi; yaşlıların yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, ölüm kaygısı, yalnızlık düzeyleri ve bazı sosyodemografik özelliklerin arasındaki ilişki nedir?

Araştırmanın alt amaçları ise;

1. Yaşlıların cinsiyetine göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
2. Yaşlıların yaş grubuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
3. Yaşlıların uyruğuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
4. Yaşlıların eğitim durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
5. Yaşlıların çocuk sayısına göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
6. Yaşlıların medeni durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
7. Yaşlıların maaş alma durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
8. Yaşlıların sosyal güvence durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
9. Yaşlıların kronik hastalık durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
10. Yaşlıların ikamet yerine göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma var mıdır?
11. Yaşlıların YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Literatür incelendiğinde yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, yalnızlık ve ölüm kaygısının demografik özelliklerle birlikte incelendiği bir çalışma

bulunmamaktadır. Bu bakımdan konu ile ilgili daha sonraki çalışmalara katkı sağlayacaktır. Huzurevinde ve huzurevinde kalmayan yaşlı bireylerde yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, yalnızlık ve ölüm kaygısı düzeylerinin belirlenmesi ve bireylerin boş zamanlarını dolduracak aktivitelerin oluşturulması, kendilerini mutlu hissetmelerinin sağlanması, yalnızlık duygularının azaltılması için aile görüşmelerinin yapılması, yaşlılar için vakitlerini geçirebilecekleri merkezlerinin açılması, ölüm kaygılarının azaltılması yönünde çalışmalar yapılması yönünden bu çalışma önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma veriler toplamada kullanılan ölçme araçları ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın örneklemini KKTC’de bulunan yedi yaşlı bakım merkezi ve bir huzureviyle sınırlıdır, ayrıca yedi özel bakım evinin üç tanesinin kurum yetkililerince görüşmeye izin vermemesi üzerine orada yaşamını sürdüren bireylerle görüşme yapılamaması yönünden sınırlıdır.
3. Yaşlı bireylerin demans sorunlarının olması envanterlerdeki soruları anlayıp cevaplayamamaları, işitme engelli ve okuma yazma bilmemelerinden dolayı envanterdeki soruları cevaplayamamak durumunda olan biriyelerin olması çalışmaya katılabilen birey sayısını kısıtlamıştır. Ayrıca çalışma araştırmaya katılmayı kabul eden biriyelerle sınırlıdır.
4. Kendi evinde yaşayan yaşlı bireyler ile çocuklarının evinde veya huzur evinde yaşayan yaşlı bireylerin demografik farklılıklara sahip olmaları çalışmanın sınırlılıklarından bir tanesidir.

1.5 Tanımlar

Yaşlılık: Yaşlılık terimi sadece fiziksel ve ruhsal bir durum değildir. İnsanoğlu doğduğu andan itibaren fiziksel ve ruhsal açıdan sürekli büyüme ve gelişme göstermektedir, yaşlanma başladığı andan itibaren fiziksel yetersizlik nedeniyle büyüme ve gelişme yavaşlama ve gerilemeye başlamaktadır (Konak ve Çiğdem, 2005). Yaşlılık biyolojik, psikolojik ve kişisel özelliklere göre değişmektedir fakat dünya sağlık örgütü kronolojik olarak yaşlılığı belirlemiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 65 yaş üzeri bireyleri yaşlı olarak kabul etmiştir

lakin yaşı nüfus oranı düşük olan ülkelerde yaşlılık yaşı 60 olarak belirlenmiştir.

Yaşamı Sürdürme Nedenleri : İnsanları intihar davranışından alıkoyan etmenlerdir (Şahin ve Batıgün, 2000).

Mutluluk : Mutluluk terimi insanoğlunun var oluşundan beri meydana olan bir terimdir fakat günümüzde hala mutluluğun tanımı ile ilgili farklı yaklaşımlar vardır. Mutluluğu en kısa şekilde hissedilen bir duygu veya his anındaki durum olarak tanımlayabiliriz (Bülbül ve Giray, 2011).

Yalnızlık : Yalnızlık sosyal ve duygusal olmak üzere iki şekilde var olabilir. Sosyal yalnızlık, sosyal ilişkilerle ilgilidir, sosyal ağın yokluğudur. Duygusal yalnızlık ise, kişinin diğer bir kişiye yakın bir bağının olmamasından kaynaklanan kaygı ve boşluk hissinin görüldüğü durumdur (Kılınç, 2005).

Ölüm Kaygısı : Ölüm kaygısı, insanoğlunun doğumundan itibaren var olan ve hayatı boyunca devam eden bütün kaygılarının altında ana sebep olarak yatan, karakter yapısının gelişiminde önem taşıyan, kişinin artık varolmayacağını düşünmesi, benliğini ve dünyayı kaybedebileceğinin farkına varması ve bu farklılıkla gelişen duygudur (Kalaoğlu-Öztürk, 2010).

Huzurevi : Yaşlı vatandaşların barınma ihtiyaçlarını, bakım ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatlarının geri kalanını huzurlu bir şekilde devam ettirmeyi amaçlayan devletin sosyal alana bir müdahalesi sonucu kurulmuş kurumlardır. Devlette bağlı oldukları gibi özel kuruluşlar da olabilir (Ardahan, 2010).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Yaşlı Bireylerde Yalnızlık

Yalnızlık terimi sosyal ortamda fiziksel olarak tek başına olma durumudur (Buluş, 1997). Yalnızlık bir duygudur ve kişinin tüm hayatını etkiler. Yalnızlık kişide birçok etki yaratabilir, bunlar şunlardır; tek başına olduğunu hissetme, yaşamının bir amacı olmadığını düşünme, yararsız olduğunu düşünme, boşluk ve terk edilmişlik hissi (Akgün, 2001).

Yaşlanma sürecinin en önemli sorunlarından olan yalnızlık, sosyal etkileşim ve sosyal desteğin yokluğudur. Yalnızlık duygusunun olumlu yönleri olsa da yaşlılar için yalnızlık çoğu zaman olumsuzluğa yol açan bir olgudur. Her zaman başka biriyle bir etkileşimde bulunmak olumlu bir şey olmasa da yapılan çalışmalar göstermiştir ki yaşlı bireyler için etkin ilişkiler içinde olmak onları daha iyi duruma getirmektedir (Kılavuz, 2005).

Yalnızlık yaşlılar için küresel ve sosyal bir sorundur. Teknolojik gelişmeler ve refah düzeyinin artışı yaşlı bireylerin toplumdaki oranını da arttırmıştır. Toplumdaki teknoloji ile modernleşme ise yaşlı bireylerde yalnızlığı arttıran bir etmendir, yaşlı bireylerde yalnızlığın artması ise bir sorun oluşturmaktadır (Akgül ve Yeşilyaprak, 2018).

Yaş ilerledikçe yalnızlık artmaktadır ve yaşlı bireylerin yaşadığı yalnızlığın ana nedenleri; eş ve arkadaşlarının vefat etmesi, emekli olma, çocuklarının evden ayrılmaları, huzur evlerinde ve bakım evlerinde yaşamaları, rollerinin değişmesi veya rollerinin kaybolması, fiziksel durumlarında gerileme ve kayıplar, ekonomik sorunlar, sağlık durumları, kendi kendilerine bakamayacak duruma gelmeleri ve bu yüzden başkasına bağımlı hale gelmeleridir (Büker

vd., 2010). Yaşlı bireylerde meydana gelen görme ve işitmedeki aksaklıklar, onların günlük yaşantıdaki olayları takip etmesini engellemektedir ve bu durumda bireyi yalnızlığa sürüklemektedir (Dereli vd., 2010).

Geleneksel dönemde genel olarak insanların aile yapıları geniş aileydi. Kırsal kesimlerden kentlere günümüzdeki gibi göç yoktu ve insanlar aile yapılarını koruyabilmekteydi, fakat modernleşme, sanayileşme ve teknolojik gelişmelerle insanlar kentlere göç etmeyi seçtiler. Kentlerdeki konutların genel olarak küçük olması, kentlerde daha çok imkanların olması ve insanların bu imkanlardan yararlanmak istemesi ile ailelerdeki kişi sayısının azalmasına neden oldu ve geniş ailenin yerini çekirdek aile aldı (Turgut, 2017). Günümüzde aile yapısına bakıldığı zaman bireylerin yaşam tarzlarının değişmesiyle yaşlı bireylerin aile yapısı içindeki rollerinin ve konumlarının değiştiği görülmektedir, bu durumda onların yalnızlaşmasına neden olmaktadır (Ağırman ve Gençer., 2017).

2.2 Yaşlı Bireylerde yaşamı sürdürme nedenleri

İnsanları intihar davranışından uzak tutan olumlu ve olumsuz nedenler vardır, olumlu nedenlere yaşamı sürdürme nedenleri denilir. İntihar konusu incelenirken olumsuz bilişlere odaklanılır, yaşamı sürdürme nedenleri ise olumlu bilişler ve etmenlerden oluşur. Sonuç olarak yaşamı sürdürme nedenleri yüksek olan bireylerde intihar düşünce ve davranışı daha az görülmektedir (Durak-Batıgün, 2008). Linehan ve ark. (1983, Akt. Batıgün, 2004: 57) İntihar ile ilgili çalışmalar hep olumsuz bilişler üzerine odaklanırken, yaşamı sürdürme nedenleri bireyi intihardan alıkoyan olumlu bilişler üzerine odaklanmıştır, bunu yaparken de Frankl'in nazi kampında tüm olumsuzluklara rağmen hayatlarını sürdürebilen kişiler üzerinde yapmış olduğu çalışmalardan yararlanmışlardır. İnsanları hayata bağlayan nedenler; hayatta kalma ve baş etme inançları, aileye karşı sorumluluklar, çocuklarla ilgili kaygılar, intihar korkusu, sosyal açıdan onaylanma korkusu ve ahlaki engeller olmak üzere altı ana başlık altında toplanmış ve bu faktörlerin intihar eylemi ile olan ilişkisi incelenmiştir. Sonuç olarak kişilerin bu altı ana başlığa verdikleri önem derecesi intihar eylemi ile arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Ergenlik döneminde ve yetişkinlik döneminde görülen intihar düşünce oranları yaşlanma döneminde düşmektedir. Yapılan çalışmada yaşlılarda intihar düşüncesinin düşük olmasına rağmen, ölüm isteğinin yüksek olduğu görülmüştür (Özel vd., 2007). Yaşlılarda intihar nedenleri arasında kronik hastalıklar, yalnızlık gibi nedenler yer almaktadır (Durak-Batıgün, 2008). Aslan ve Hoccoğlu (2014) ise yaşlılarda intiharın nedenlerini, sosyal izolasyon, tedavi edilmemiş depresyon, psikiyatrik bozukluklar olarak belirtmişlerdir.

Yaşamı sürdürme nedenlerinin var olması, hem gençlerde hem de yaşlılarda ortaya çıkan intihar davranışında etkin rol oynamaktadır (Durak-Batıgün, 2005). İntihar davranışını azaltan, bireyleri hayata bağlayan inanç ve sebepler vardır. İntihar etmeyen bireylerde yaşamlarını sürdürmelerine nedenlerine etki eden inanç ve sebepleri bilmek intihar davranışını engellemede en az intihar nedenlerini bilmek kadar önemlidir (Durak ve Gültekin, 1993).

İntihar düşüncesi zamanında fark edildiği zaman önlenebilecek bir sorundur (Duru ve Özdemir, 2009). Bu bakımdan yaşlı bireylerin yaşamı sürdürme nedenlerini bilmek önem arz etmektedir.

2.3 Yaşlı Bireylerde Mutluluk

Mutluluk hakkında farklı yaklaşımlar ve tanımlar literatürde bulunmaktadır. Fakat psikoloji literatüründe yeterince mutluluk hakkında çalışma yapılmamıştır, bunun nedenini psikolojinin genelde sorunlarla uğraşması sorunların ise negatif durumlardan kaynaklanmasıdır (Fredrickson ve Branigan, 2001).

Mutluluk kişinin ulaşmayı istediği en kıymetli amacıdır. Birçok kişi mutluluğun ne olduğunu bilmeden kendine göre tanımlar oluşturmakta ve bu tanımlardan yola çıkarak mutluluğa ulaşmaya çalışmaktadır (Uslu, 2018).

Mutluluk bireyin olumsuz duygularından çok olumlu duygulara sahip olması ve hayattan aldığı tadın yüksek olması. Bu durumda birey kendi bilişsel sürecini olumlu ve olumsuz olarak değerlendirecektir (Bal ve Gülcan, 2014).

Mutluluk kişide genelde iyi ve olumlu sonuçlar meydana getirir diye kabul edilmiştir. Örneğin; hedeflere ulaşmayı kolaylaştırır, başarıyı artırır, kişinin ilgili alanını artırır, refah düzeyini artırır, psikolojik ve fiziksel sağlığını olumlu yönde artırır (Kumar ve Dixit, 2017).

Mutluluk yaşamın tüm dönemlerinde olduğu gibi yaşlılık döneminde de önemli rol oynayan bir durumdur (Eryılmaz ve Atak, 2011). Yaşlı bireylerin mutluluk durumunu etkileyen birçok faktör vardır. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir; sosyal çevreden alınan destek, kendi sağlık durumundan memnun olup olmama durumu, doyum duygusu gibi nedenler etkiler (Görgün-Baran, 2008).

İnsanların hayattan beklentileri ve istekleri vardır bunların gerçekleşmesi kişide doyum yaratır. Yaşam doyumunu belirli bir olayı ya da belirli bir zamanı içermez. Yaşam doyumunu bireyin hayata başladığı andan bu zamana kadar ki yaşantısını kapsar. Birey yaşlılık döneminden önceki yaşantısında üreticiyken, yaşlılık döneminde tüketiciliğe geçiş yapmaktadır ve bu durum bireyin kendisini işe yaramaz olarak algılamasına neden olabilmektedir. Fakat bu dönemde önemli olan yaşlı bireyin kendisini işe yaramaz olarak algılamamasıdır. Çünkü bu algı kişinin kendisini mutluluğunu engelleyen en büyük nedenlerden bir tanesidir (Özer ve Karabulut, 2003).

2.3 Yaşlı Bireylerde ölüm Kaygısı

İnsanoğlunun var olmasıyla birlikte ortaya çıkan ölüm, kaçınılmaz bir gerçekliktir. Ölüm, ilk zamanlarda felsefe gibi disiplinlerin önemli çalışma konusu olmuştur. Düşünürler ölüm hakkında farklı görüşler sürekli bildirmişlerdir. Bunlardan bazıları insanoğlunun ölümden kaçınması, uzak durması, unutmaması gerektiğidir. Diğer görüş ise ölümün insan hayatının kaçınılmaz gerçeği, yaşama anlam kazandıran, yaşamı tamamlayan bir etmen olduğudur (Tomer ve diğerleri, 2013).

Yaşamın en önemli olaylarından biri olan ölüm insanoğlunun yaşamı boyunca farkında olduğu ve ondan kaçamadığı bir durumdur. Hayatımızda geçirdiğimiz her an ölüme doğru yürümemiz anlamına gelir (Tanhan, 2007). Yaşlı bireylerde ölüm kaygısı bireyin günlük yaşantısını olumsuz yönde

etkilemektedir. Ölüm korkusu çaresizlikle, kadercilikle karşılanan bir histir. Yaşlıları etkileyen ve ölüm korkusunu tetikleyen bazı etmenler vardır; ölüm şekli, kabir azabı, cennet-cehennem belirsizliği ve benzeri şeylerdir (Üstüner-Top ve ark., 2010).

Yaşlanmayla birlikte yaşlı bireyin hayatında kayıplar çoğalmaktadır. Gerçekleşen ölümler yaşlı bireyi yalnızlığa sürüklemektedir. Arkadaş kayıpları, eş kayıpları, çocuk kayıpları, emeklilikle birlikte statü kaybı, maddi gelirdeki kayıplar bireyi farkında olmadan sosyal yalnızlığa sürüklemekte. Kişinin hayatında kayıplarla birlikte boşluklar oluşmakta ve kişinin sosyal olarak ölümüne neden olmaktadır. Yalnızlık yaşlı bireye hiçliği anımsatır, kendinin hiç olduğu düşüncesi canlanabilir, hiçlik ise ölümü, bunu her an bilmek ise sürekli yaşanacak ölüm kaygısına sebep olmaktadır (Kalaoğlu-Öztürk, 2010).

2.4 İlgili Çalışmalar

Yalnızlık seviyesi yüksek olan yaşlı bireylerde yaşamı sürdürme nedenleri düşük olmalı ve intihar düşüncesi yüksek olmalıdır (Duru ve Özdemir, 2009). Kalaoğlu-Öztürk (2010) yapmış olduğu çalışmada yaşlanmayla birlikte yaşlı bireyin hayatındaki kayıpların çoğaldığını, yeri doldurulamayan boşlukların olduğu, bireyin dolayısıyla sosyal açıdan yalnızlaştığını belirtmiştir. Yaşlı bireylerle ilgili yapılan çalışma sonucunda Eryılmaz ve Atak (2011) yaşlılarda yalnızlık seviyesinin yükselmesine bağlı olarak öznel iyi oluşlarında düşüş olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada dul/boşanmış yalı bireylerin evli bireylere göre daha yüksek yalnızlık puanlarına sahip olduğu, cinsiyete göre bir farklılık olmadığı, eğitim durumuyla ise ilişkili olduğu eğitim durumu arttıkça yalnızlık seviyesinin düştüğü, gelir ile ilişkili olduğu, çocuk sayısı ile yalnızlık puanlarının ilişkili olduğu belirtilmiştir (Şahin, 2019).

Yaşamı sürdürme nedenleri kadınlarda erkeklerden daha yüksek olduğu yapılan çalışmalarda belirtilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda araştırmacılar yalnızlık seviyesi arttıkça intihar olasılığının arttığını belirtmişlerdir (Durak-Batıgün, 2008).

Dertli ve Kurçer (2019) yapmış olduğu çalışmada kronik hastalığa sahip olmanın, cinsiyetin, medeni durumun, huzur evinde ya da aile ortamında yaşamanın yaşlı bireylerde mutluluk düzeylerinde bir etkisi olmadığını, bu değişkenlerle istatistiksel olarak bir ilişki olmadığını belirtmiştir.

Literatüre bakıldığı zaman ölüm kaygısı ile medeni durumun incelendiği çalışma sonucunda evli bireylerin bekar bireylere göre daha fazla ölüm kaygısı yaşadığı belirtilmiştir (Erdoğdu ve Özkan, 2007; Öztürk vd., 2011). Üstüner-Top vd. (2010) kronik hastalığa sahip olmanın ölüm kaygısını etkilemediğini, maddi güvencesi olmayanların daha çok ölüm kaygısı yaşadıklarını yapmış oldukları çalışmada belirtmişlerdir. Öztürk vd. (2011) ölüm kaygısının cinsiyetle bir ilişkisi olmadığını belirtmişlerdir. Yaş ve ölüm kaygısıyla ilgili çalışmaların sonucunda iki değişken arasında bir ilişki olmadığı iddia edilirken, bazı çalışmalar ise bu iki değişkenin bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Bu iki değişkenin değişken bir yapıyla ilişkili olduğu düşünülebilir (Yukay-Yüksel vd., 2017, Orak vd., 2015). Ölüm kaygısı ve eğitim durumunun ilişkisine bakıldığında literatürde çelişkili sonuçlar bulunmaktadır. Ölüm kaygısı olan ve olmayan grupların mutluluk düzeylerine bakıldığında bir ilişki bulunamamıştır (Akın, 2018). KKTC'de yapılan bir çalışmada eğitim durumuyla ölüm kaygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirtilmiştir. Eğitim düzeyi arttıkça ölüm kaygısında azalma olduğu belirtilmiştir (Hululular, 2019).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmada yaşlı bireylerde yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, yalnızlık ve ölüm kaygısı düzeylerinin belirlenmesi ve bazı sosyo demografik özellikler ile karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır, betimleyici bir araştırmadır ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama, iki ve ikiden fazla değişkenlerin arasındaki çift yönlü değişimlerin durumunu ya da derecesini tespit etmek üzere kullanılan bir modeldir (Karasar, 2013).

3.2 Evren ve Örneklem

Çalışma grubu 2018-2019 yılında KKTC’de ikamet eden demans, işitme sorunu olmayan, ana dili Türkçe olan, çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden, kadın ve erkek olmak üzere, 60 yaş üstü kırk dokuz ve KKTC’de bulunan yedi yaşlı bakım merkezinin dört tanesinde ve bir huzurevinde yaşayan 60 yaş üzeri, demans, işitme sorunu olmayan, ana dili Türkçe olan, çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden kadın ve erkek kırk kişi olmak üzere toplam seksen dokuz kişiden oluşmaktadır. Yedi yaşlı bakım evinin dört tanesinde yapılmasının nedeni kurumların özel olması ve kurucularının yaşlı bireylerle görüşülmesine izin vermemesidir. Katılımcıların kırk kişisini kadınlar ve kırk dokuz kişisini erkekler oluşturmaktadır. Örneklem olarak amaçlı örneklem ve gelişmiş güzel örneklem kullanılmıştır.

Tablo 1.*Yaşlıların gruplarına göre sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı*

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	40	44,94
Erkek	49	55,06
Yaş grubu		
60-65 yaş	36	40,45
66-70 yaş	25	28,09
71 yaş ve üzeri	28	31,46
Uyruk		
TC	40	44,94
KKTC	49	55,06
Eğitim durumu		
İlkokul ve altı	38	42,70
Ortaokul	13	14,61
Lise ve üzeri	38	42,70
Çocuk sayısı		
Çocuğu yok	14	15,73
Bir	21	23,60
İki	19	21,35
Üç ve üzeri	35	39,33
Medeni durum		
Evli	49	55,06
Bekar	13	14,61
Dul	27	30,34
Maaş alma durumu		
Maaşı var	71	79,78
Maaşı yok	18	20,22
Sosyal güvence		
Var	77	86,52
Yok	12	13,48
Kronik hastalık		
Var	30	33,71
Yok	59	66,29
İkamet yeri		
Kendi evinde	49	55,06
Huzur evinde	40	44,94

Tablo 1.'de araştırmaya dahil edilen yaşlıların gruplarına göre sosyo-demografik özelliklerinin dağılımına ilişkin frekans analizi bulgular verilmiştir.

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya katılan yaşlıların %44,94'nn kadın, %55,06'sını erkek olduğu, %40,45'inin 60-65 yaş, %28,09'unun 66-70 yaş, %31,46'sını 71 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu, % 44,94'ünün TC ve %55,06'sının KKTC uyrukluğu olduğu tespit edilmiştir.

Yaşlıların eğitim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde, %42,70'inin ilkokul ve altı, %14,61'inin ortaokul ve %42,70'inin lise ve üzeri düzeyde eğitim aldığı belirlenmiştir. Yaşlıların %15,73'nn çocuğunun olmadığı, % 23,60'ının bir ocuk, %21,35'inin iki ve %39,33'ünün üç ve üzeri sayıda ocuk sahibi olduğu, % 55,06'sının evli, %14,61'inin bekar ve %30,34'ünün dul olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya alınan yaşlıların %79,78'inin maaşının olduğu ve %86,52'sinin sosyal güvencesinin bulunduğu görülmüştür. Yaşlıların %33,71'inin kronik hastalığının olduğu, % 55,06'sının kendi evinde ve %44,94'ünün huzur evinde ikamet ettiği tespit edilmiştir.

3.3 Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyodemografik bilgi formu, Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanteri, Oxford Mutluluk leği, lm Kaygısı leği ve Yaşlılar İçin Yalnızlık leği kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Katılımcılara cinsiyet, yaş, uyruk, eğitim durumu, ocuk sayısı, medeni durum, maaş durumu, sosyal güvence durumu, kronik hastalık durumu, nerede ikamet ettiği, huzur evinde ikamet ediyorsa bunun nedeni ve ne kadar süredir huzur evinde kaldığı ile ilgili soruların bulunduğu form, araştırmacı tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formu niteliğinde.

3.3.2. Yaşamı Sürdürme Nedenleri leği

YSNE 1983 yılında Linehan, Goodstein, Nielsan ve Chiles tarafından insanları intihar davranışından alıkoyan etmenleri belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek maddeleri 6'lı liker tipidir (1= hiç önemli değil, 6=ok önemli). Yüksek

puanlar yaşamı sürdürmek için belirtilen nedenlerin çokluğunu, düşük puanlar ise yaşamı sürdürmek için belirtilen nedenlerin azlığını işaret etmektedir (Şahin ve Batıgün, 2000). Ölçeğin dilimize çevirisi, güvenilirlik-geçerlik çalışması yapılırken 47 madde orijinalinden aynen alınıp çevrilmiş ayrıca kültürler arası farklılıklar düşünülerek, ölçeğe 40 madde daha eklenmiş ve 87 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçek soruları 70 maddeye indirilmiştir. Daha sonra 70 maddelik formu Şahin ve Batıgün (2000) tarafından tekrar gözden geçirilerek 28 maddeye indirilmiştir. Ölçeğin dört faktörden oluşan bu yeni formunun madde toplam korelasyon değerleri .21 ile .70 arasında değişmektedir. Dört alt faktörün intihar grubunda Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları .32 ile .77 arasında, depresyon grubu, intihar grubu ve normal grup birlikte değerlendirildiğinde elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları ise .65 ile .89 arasında değişmektedir. Envanterin dört alt boyutu vardır. Bunlar şunlardır; hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller, mücadele.

3.3.3. Oxford Mutluluk Ölçeği

Oxford Mutluluk Ölçeği, Hills ve Argyle tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlilik güvenilirlik çalışması Doğan ve Çötök tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin amacı mutluluk düzeyini ölçmektir. Likert tipi bir ölçektir. Beşli Likert tipi (1-Hiç Katılmıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum) öz bildirim tarzı bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en puan aralığı 7 ile 35 dir. Tek boyutlu bir ölçektir. OMÖ-K'nin güvenilirliğine yönelik olarak iç tutarlık katsayısı 0.74, test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0.85 olarak bulunmuştur. Yapılan çalışmalara göre ölçek güvenilir ve geçerli olarak bulunmuştur. Ölçekten alınılan toplam puan yüksekse mutluluk düzeyinin yüksek olduğu, ölçekten alınılan puan düşükse mutluluk seviyesinin düşük olduğu belirtilmiştir (Doğan ve Çötök, 2016). Tek boyutlu bir ölçektir.

3.3.4. Ölüm Kaygısı Ölçeği

ÖKÖ Templer tarafından 1970 yılında geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlaması ile Şenol tarafından 1989 yılında yapılmıştır. Bireyin kendi ölümü ve ölüm riski ile ilgili kaygı ve korkularını ölçer. Ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. İkili likert tipinde bir ölçektir,doğru-yanlış şeklindedir cevaplar. Doğru yanıtla bir puan verilirken yanlış yanıtlara sıfır puan verilmektedir. Puan aralığı 0-15 arasındadır. Puanlar bu aralıkta yükseldikçe ölüm kaygısında da yükselme olduğu şeklinde yorumlama yapılmaktadır. Bu aralıkta ortalama puan olan 7 ve üzeri değerlerde toplam puan alan kişilerin ölüm kaygısının yüksek olduğu şeklinde yorum yapılabilir. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğu tespit edilmiştir (Akça ve Köse, 2008).

3.3.5. Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği

Yalnızlık duygusunu ölçmek amaçlı oluşturulmuş bir ölçektir. 1995 yılında Gierveld ve Kamphuis tarafından geliştirilmiştir. Toplamda 11 maddeden oluşan ölçeğin iki alt boyutu vardır. Ölçeğin altı maddesi (2, 3, 5, 6, 9, 10) duygusal yalnızlığı ölçen, olumsuz maddeler; beş maddesi ise (1, 4, 7, 8, 11) sosyal yalnızlığı ölçen, olumlu maddelerdir. Toplam genel yalnızlık puanını hesaplamak için duygusal yalnızlık sonuçları ile sosyal yalnızlık sonuçları toplanmalıdır. Puan arttıkça yalnızlık düzeyi de artmaktadır. Ölçek maddelerinin 6'sı düz, 5'i ters maddeden oluşmaktadır. Olumlu yöndeki ifadeleri içeren maddeler (1, 4, 7, 8, 11) 0=evet, 1=olabilir, 2=hayır; olumsuz yöndeki ifadeleri içeren maddeler (2, 3, 5, 6, 9, 10) bunun tersi olarak 2=evet, 1=olabilir, 0=hayır şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak en düşük puan 0, en yüksek puan 22'dir. Ölçeğin Türkçeye çevirisi yapılmış ve dil geçerliği ispatlanmıştır. İngilizce ve Türkçe formlardan elde edilen puanlar arasında .91 ($p < .01$) pozitif ve anlamlı korelasyon bulunmuştur. Yapılan çalışmada ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğu tespit edilmiştir (Akgül ve Yeşilyaprak, 2015).

3.4. Veri Toplama Araçlarının Uygulanışı

Ölçekler doğrudan araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Çalışmaya başlanmadan önce çalışmanın ismi ve neden yapıldığı sözel olarak açıklanmış çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden kişilerle bire bir ölçekler uygulanmıştır. Ölçekler uygulanmadan önce katılımcıya bilgilendirme formu, aydınlatılmış onam formu verilmiştir. Ölçeklerin uygulanma süresi ortalama olarak 40 dakikadır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin istatistiksel olarak analizi edilmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 yazılımı kullanılmıştır.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımının belirlenmesinde frekans analizi kullanılmış ve YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması için verilerin normal dağılıma uyumu Shapiro-Wilk testiyle incelenmiş;

	Shapiro-Wilk	p
Hayata Bağlılık	0,965	0,016
Umut ve sosyal destek	0,970	0,034
Dini engeller	0,972	0,045
Mücadele	0,887	0,000
YSNE	0,963	0,012
OMÖ	0,972	0,055
ÖKÖ	0,961	0,009
Duygusal yalnızlık	0,927	0,000
Sosyal yalnızlık	0,932	0,000
YİYÖ	0,980	0,018

Yukarıda görüleceği üzere normal dağılıma uyum göstermediği belirlenmiştir. Bu sebeple karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi gibi nonparametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Katılımcıların YSNE, OMÖ,

ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasındaki korelasyonlar Spearman testiyle incelenmiştir.

Tablo 2.

Yaşlıların YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları

	n	\bar{x}	s	Min	Max
Hayata bağlılık	89	33,69	8,97	13	48
Umut ve sosyal destek	89	51,62	12,32	23	72
Dini engeller	89	22,67	6,72	10	36
Mücadele	89	8,55	2,96	2	12
YSNE	89	116,53	24,85	59	164
OMÖ	89	112,80	24,15	47	166
ÖKÖ	89	9,79	1,92	4	15
Duygusal yalnızlık	89	8,49	2,72	2	12
Sosyal yalnızlık	89	3,79	2,94	0	10
YİYÖ	89	12,28	4,60	3	22

Tablo 2. 'de araştırmaya dahil edilen yaşlıların YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Tablo 2. incelendiğinde araştırmaya katılan yaşlıların YSNE genelinden $\bar{x}=116,53\pm 24,85$ puan aldıkları görülmüş olup, ölçekte yer alan hayata bağlılık alt boyutundan $\bar{x}=33,69\pm 8,97$ puan, umut ve sosyal destek alt boyutundan $\bar{x}=51,62\pm 12,32$ puan, dini engeller alt boyutundan $\bar{x}=22,67\pm 6,72$ puan ve mücadele alt boyutundan $\bar{x}=8,55\pm 2,96$ puan aldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen yaşlıların Oxford Mutluluk Ölçeğinden en düşük 47, en yüksek 166 puan aldıkları ve ölçekten alınan puan ortalamasının $\bar{x}=112,80\pm 24,15$ olduğu görülmüştür.

Yaşlıların ÖKÖ'den $\bar{x}=9,79\pm 1,92$ puan aldıkları ve ölçekten alınan en düşük puanın 4, en yüksek puanın ise 15 olduğu belirlenmiştir.

Yaşlıların YİYÖ'de bulunan duygusal Yalnızlık Ölçeğinden $\bar{x}=8,49\pm 2,72$ puan, sosyal Yalnızlık Ölçeğinden ise $\bar{x}=3,79\pm 2,94$ puan aldıkları belirlenmiştir. Yaşlıların ölçek genelinden $\bar{x}=12,28\pm 4,60$ puan aldıkları saptanırken, alınan düşük puan 3 ve en yüksek puan 22 bulunmuştur.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Tablo 3.

Yaşlıların cinsiyetine göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Hayata	Kadın	40	35,18	9,13	36,00	49,25	-1,404	0,160
bağlılık	Erkek	49	32,47	8,75	33,00	41,53		
Umut ve	Kadın	40	52,90	12,12	53,50	47,04	-0,673	0,501
sosyal destek	Erkek	49	50,57	12,51	53,00	43,34		
Dini	Kadın	40	22,70	7,43	22,00	44,78	-0,074	0,941
engeller	Erkek	49	22,65	6,16	23,00	45,18		
Mücadele	Kadın	40	8,53	3,05	8,00	44,00	-0,337	0,736
	Erkek	49	8,57	2,91	8,00	45,82		
YSNE	Kadın	40	119,30	26,65	124,00	48,30	-1,089	0,276
	Erkek	49	114,27	23,32	120,00	42,31		
OMÖ	Kadın	40	116,90	20,71	116,50	49,14	-1,365	0,172
	Erkek	49	109,45	26,37	114,00	41,62		
Ölüm Kaygısı	Kadın	40	9,63	1,98	9,00	42,43	-0,863	0,388
Ölçeği	Erkek	49	9,92	1,88	10,00	47,10		
Duygusal	Kadın	40	8,65	2,65	8,50	45,99	-0,329	0,742
yalnızlık	Erkek	49	8,37	2,80	9,00	44,19		
Sosyal	Kadın	40	2,63	2,71	2,00	34,30	-3,553	0,000*
yalnızlık	Erkek	49	4,73	2,80	5,00	53,73		
Yaşlılar için	Kadın	40	11,28	4,43	12,00	39,44		
Yalnızlık	Erkek	49	13,10	4,62	13,00	49,54	-1,839	0,066
Ölçeği								

* $p < 0,05$

Tablo 3. 'te araştırmaya katılan yaşlıların cinsiyetine göre YSNE, OM, K ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılmasına dair yapılan Mann-Whitney U testinden elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan kadın ve erkek yaşlıların YSNE genelinden ve envanterde bulunan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Yaşlıların cinsiyetine göre Oxford Mutluluk leğinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Kadın ve erkek bireylerin Oxford Mutluluk leğinden aldıkları puanlar benzerdir.

Araştırmaya alınan yaşlıların cinsiyetine göre K puanlarının benzer olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Yaşlıların cinsiyetine göre YİYÖ genelinde ve ölçekte bulunan duygusal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı ($p > 0,05$), sosyal yalnızlık puanlarının ise kadın ve erkek bireylerde farklı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Erkeklerin sosyal yalnızlık puanlarının kadınlardan yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.

Yaşlıların yaş grubuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Yaş grubu	n	\bar{x}	s	M	SO	X ²	p	Fark
Hayata bağlılık	60-65 yaş	36	36,14	7,65	36,50	51,56	5,032	0,081	
	66-70 yaş	25	30,64	9,12	29,00	36,56			
	71 yaş ve üzeri	28	33,25	9,78	36,00	44,11			
Umut ve sosyal destek	60-65 yaş	36	53,31	10,30	53,00	48,03	2,324	0,313	
	66-70 yaş	25	48,20	14,08	45,00	38,36			
	71 yaş ve üzeri	28	52,50	12,87	54,00	47,04			
Dini engeller	60-65 yaş	36	22,42	6,24	22,50	44,32	0,807	0,668	
	66-70 yaş	25	23,36	7,49	26,00	48,74			
	71 yaş ve üzeri	28	22,39	6,80	21,00	42,54			
Mücadele	60-65 yaş	36	9,00	2,45	8,00	49,19	1,669	0,434	
	66-70 yaş	25	8,08	3,65	8,00	42,50			
	71 yaş ve üzeri	28	8,39	2,90	7,50	41,84			
YSNE	60-65 yaş	36	120,86	16,22	123,00	47,97	1,537	0,464	
	66-70 yaş	25	110,28	29,76	116,00	39,76			
	71 yaş ve üzeri	28	116,54	28,70	122,00	45,86			
Oxford Mutluluk Ölçeği	60-65 yaş	36	112,53	17,86	114,00	43,28	3,616	0,164	
	66-70 yaş	25	105,36	29,13	113,00	39,30			
	71 yaş ve üzeri	28	119,79	25,13	122,00	52,30			
Ölüm Kaygısı Ölçeği	60-65 yaş	36	9,31	1,82	9,50	39,90	2,684	0,261	
	66-70 yaş	25	10,20	1,55	10,00	50,32			
	71 yaş ve üzeri	28	10,04	2,25	10,00	46,80			
Duygusal yalnızlık	60-65 yaş	36	8,33	2,57	9,00	42,94	2,801	0,247	
	66-70 yaş	25	8,00	3,04	8,00	40,62			
	71 yaş ve üzeri	28	9,14	2,56	10,00	51,55			
Sosyal yalnızlık	60-65 yaş	36	4,69	2,71	4,00	53,54	7,292	0,026*	1-3
	66-70 yaş	25	3,52	3,14	3,00	42,08			
	71 yaş ve üzeri	28	2,86	2,79	2,00	36,63			
Yaşlılar için yalnızlık ölçeği	60-65 yaş	36	13,03	4,66	13,00	49,35	1,990	0,370	
	66-70 yaş	25	11,52	4,81	11,00	40,10			
	71 yaş ve üzeri	28	12,00	4,34	12,00	43,79			

* $p < 0,05$

Tablo 4. 'te yaşlıların yaş grubuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması için kullanılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Yaşlıların yaş grubuna göre YSNE genelinden ve envantere bulunan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller ve mücadele alt boyutlarından

aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p < 0,05$). 60-65 yaş grubu yaşlıların YSNE puanları diğer yaş gruplarına göre yüksek olsa da, söz konusu fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

Araştırmaya giren yaşlıların yaş grubuna göre Oxford Mutluluk Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Yaşlıların yaş grubuna göre ÖKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p < 0,05$). 60-65 yaş grubu yaşlıların ÖKÖ'den almış oldukları puanlar diğer yaş gruplarına göre yüksek olsa da anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya dahil edilen yaşlıların yaş grubuna göre YİYÖ genelinde ve ölçekte bulunan duygusal yalnızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Yaşlıların yaş gruplarına göre YİYÖ'de bulunan sosyal yalnızlık puanlarının ise kadın ve erkek bireylerde farklı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). 60-65 yaş grubunda yer alan bireylerin sosyal yalnızlık puanları 71 yaş ve üzeri yaş grubundaki yaşlılara göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 5.

Yaşlıların uyruğuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Uyruk	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Hayata	TC	40	35,28	8,40	35,50	49,58		
bağlılık	KKTC	49	32,39	9,30	33,00	41,27	-1,511	0,131
Umut ve	TC	40	52,38	10,38	53,00	46,00		
sosyal destek	KKTC	49	51,00	13,78	54,00	44,18	-0,330	0,741
Dini	TC	40	23,00	6,45	24,50	46,65		
engeller	KKTC	49	22,41	6,99	22,00	43,65	-0,545	0,585
Mücadele	TC	40	8,85	2,87	8,00	48,79		
	KKTC	49	8,31	3,04	7,00	41,91	-1,275	0,202
YSNE	TC	40	119,50	18,69	121,00	46,16		
	KKTC	49	114,10	28,90	123,00	44,05	-0,384	0,701
OMÖ	TC	40	109,25	20,98	115,00	41,29		
	KKTC	49	115,69	26,32	114,00	48,03	-1,225	0,221
ÖKÖ	TC	40	9,98	1,78	10,00	47,95		
	KKTC	49	9,63	2,04	9,00	42,59	-0,989	0,323
Duygusal	TC	40	8,88	2,67	9,00	48,74		
yalnızlık	KKTC	49	8,18	2,74	8,00	41,95	-1,245	0,213
Sosyal	TC	40	4,55	2,99	4,50	51,60		
yalnızlık	KKTC	49	3,16	2,77	3,00	39,61	-2,192	0,028*
YİYÖ	TC	40	13,43	4,91	13,50	50,49		
	KKTC	49	11,35	4,15	12,00	40,52	-1,815	0,070

* $p < 0,05$

Yaşlıların uyruğuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Yaşlıların uyruğuna göre YSNE genelinden ve envanterde bulunan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı

belirlenmiştir ($p<0,05$). TC ve KKTC uyruklu katılımcıların YSNE puanları benzer bulunmuştur.

Yaşlıların uyruğuna göre OMÖ'den ve ÖKÖ'den aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). KKTC uyruklu yaşlıların OMÖ puanları TC uyruklulara göre yüksek bulunmuş olsa da, fark istatistiki açıdan anlamsızdır.

Yaşlıların uyruğuna göre YİYÖ genelinde ve ölçekte bulunan duygusal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülürken ($p>0,05$), sosyal yalnızlık puanları arasındaki farkın ise anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). TC uyruklu yaşlıların YİYÖ'de bulunan sosyal yalnızlık alt boyutundan almış oldukları puanlar, KKTC uyruklu yaşlılara göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 6.

Yaşlıların eğitim durumuna göre(YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması)

	Eğitim durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	X ²	p	Fark
Hayata bağlılık	İlkokul ve altı	38	33,50	9,47	36,50	44,78	0,718	0,698	
	Ortaokul	13	35,69	8,35	37,00	50,38			
	Lise ve üzeri	38	33,18	8,80	33,00	43,38			
Umut ve sosyal destek	İlkokul ve altı	38	51,34	12,03	54,00	44,34	0,086	0,958	
	Ortaokul	13	52,77	11,60	53,00	46,77			
	Lise ve üzeri	38	51,50	13,12	53,00	45,05			
Dini engeller	İlkokul ve altı	38	22,55	6,78	22,00	43,86	0,815	0,665	
	Ortaokul	13	24,31	4,89	23,00	50,96			
	Lise ve üzeri	38	22,24	7,25	23,00	44,11			
Mücadele	İlkokul ve altı	38	8,37	3,27	8,50	42,76	0,536	0,765	
	Ortaokul	13	8,77	2,20	8,00	45,85			
	Lise ve üzeri	38	8,66	2,92	8,00	46,95			
YSNE	İlkokul ve altı	38	115,76	26,14	123,00	44,83	0,033	0,984	
	Ortaokul	13	121,54	20,44	119,00	46,19			
	Lise ve üzeri	38	115,58	25,29	121,50	44,76			
OMÖ	İlkokul ve altı	38	117,05	22,16	115,00	48,58	1,481	0,477	
	Ortaokul	13	113,69	18,13	117,00	45,15			
	Lise ve üzeri	38	108,24	27,38	113,50	41,37			
ÖKÖ	İlkokul ve altı	38	10,24	1,90	10,00	50,54	6,680	0,035*	1-3
	Ortaokul	13	10,15	2,51	11,00	52,31			2-3
	Lise ve üzeri	38	9,21	1,60	9,00	36,96			
Duygusal yalnızlık	İlkokul ve altı	38	9,71	2,36	10,00	57,50	16,386	0,000*	1-2
	Ortaokul	13	7,08	2,63	8,00	31,08			1-3
	Lise ve üzeri	38	7,76	2,65	8,00	37,26			
Sosyal yalnızlık	İlkokul ve altı	38	3,26	3,07	3,00	39,89	2,644	0,267	
	Ortaokul	13	4,00	2,55	4,00	47,92			
	Lise ve üzeri	38	4,24	2,91	4,00	49,11			
YİYÖ	İlkokul ve altı	38	12,97	4,59	13,00	49,53	2,476	0,290	
	Ortaokul	13	11,08	4,27	11,00	37,58			
	Lise ve üzeri	38	12,00	4,71	12,00	43,01			

* $p < 0,05$

Tablo 6.'da araştırma kapsamına alınan yaşlıların eğitim durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılmasına dair Kruskal-Wallis H testi sonuçları gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan yaşlıların eğitim durumuna göre YSNE genelinden ve envanterde bulunan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller ve

mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p<0,05$).Eğitim durumlarına bakılmaksızın yaşlıların YSNE genelinden ve envanterde bulunan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar benzerdir.

Yaşlıların eğitim durumuna göre OMÖ'den aldıkları puanlar arasında farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya alınan yaşlıların eğitim durumuna göre ÖKÖ puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Bu fark lise ve üzeri eğitim almış yaşlılardan kaynaklanmakta olup, lise ve üzeri eğitim almış yaşlıların ÖKÖ puanları diğerlerine göre düşüktür.

Yaşlıların eğitim durumuna göre YİYÖ'de bulunan duygusal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).İlkokul ve altında eğitim düzeyine sahip olan yaşlıların duygusal yalnızlık puanları diğerlerine göre yüksek bulunmuştur. Yaşlıların eğitim durumuna göre YİYÖ genelinden ve sosyal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yaşlıların eğitim durumuna göre sosyal yalnızlık puanları arasındaki farkın ise anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). TC uyruklu yaşlıların YİYÖ'de bulunan sosyal yalnızlık alt boyutundan almış oldukları puanlar, KKTC uyruklu yaşlılara göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 7.

Yaşlıların çocuk sayısına göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Çocuk sayısı	n	\bar{x}	s	M	SO	X ²	p	Fark
Hayata bağlılık	Çocuğu yok	14	32,43	9,78	34,50	42,36	3,896	0,273	
	Bir	21	35,29	8,65	37,00	49,60			
	İki	19	36,11	7,66	38,00	52,13			
	Üç ve üzeri	35	31,91	9,38	33,00	39,43			
Umut ve sosyal destek	Çocuğu yok	14	52,71	14,65	54,00	47,11	8,785	0,032*	1-4
	Bir	21	55,38	9,83	57,00	53,21			2-4
	İki	19	55,37	12,39	55,00	52,37			3-4
	Üç ve üzeri	35	46,89	11,52	49,00	35,23			
Dini engeller	Çocuğu yok	14	22,71	7,29	21,50	45,36	5,485	0,140	
	Bir	21	22,67	5,88	24,00	44,88			
	İki	19	25,63	6,83	26,00	56,11			
	Üç ve üzeri	35	21,06	6,63	21,00	38,90			
Mücadele	Çocuğu yok	14	8,79	2,94	9,00	45,86	6,508	0,089	
	Bir	21	8,48	3,08	7,00	45,26			
	İki	19	9,95	2,15	11,00	56,58			
	Üç ve üzeri	35	7,74	3,09	7,00	38,21			
YSNE	Çocuğu yok	14	116,64	28,82	120,00	45,61	7,958	0,047*	3-4
	Bir	21	121,81	20,07	123,00	49,83			
	İki	19	127,05	22,93	126,00	55,47			
	Üç ve üzeri	35	107,60	24,59	116,00	36,17			
OMÖ	Çocuğu yok	14	114,00	26,31	112,00	45,82	3,900	0,272	
	Bir	21	117,90	16,84	114,00	49,95			
	İki	19	118,53	23,35	117,00	50,76			
	Üç ve üzeri	35	106,14	26,62	114,00	38,57			
ÖKÖ	Çocuğu yok	14	9,21	1,48	9,00	35,71	2,807	0,422	
	Bir	21	9,57	1,66	10,00	43,19			
	İki	19	10,05	2,34	10,00	47,39			
	Üç ve üzeri	35	10,00	1,99	10,00	48,50			
Duygusal yalnızlık	Çocuğu yok	14	9,21	1,97	9,50	51,14	3,165	0,367	
	Bir	21	8,10	2,12	8,00	39,07			
	İki	19	8,89	3,31	10,00	50,87			
	Üç ve üzeri	35	8,23	2,95	8,00	42,91			
Sosyal yalnızlık	Çocuğu yok	14	2,71	2,58	2,50	35,54	3,405	0,333	
	Bir	21	3,48	3,01	2,00	41,95			
	İki	19	3,95	2,90	4,00	47,00			
	Üç ve üzeri	35	4,31	3,03	4,00	49,53			
YİYÖ	Çocuğu yok	14	11,93	4,14	12,50	42,50	1,207	0,751	
	Bir	21	11,57	4,43	11,00	40,90			
	İki	19	12,84	5,37	12,00	49,00			
	Üç ve üzeri	35	12,54	4,55	12,00	46,29			

*p<0,05

Tablo 7. 'de araştırmaya alınan yaşlıların ocuk sayısına göre YSNE, OM, K ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Kruskal-Wallis H testinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan yaşlıların ocuk sayısına göre YSNE genelinden, umut ve sosyal destek alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Üç ve üzeri sayıda çocuğu olan yaşlıların YSNE genelinden aldıkları puanlar iki çocuğu olan yaşlılara göre daha düşüktür. Ayrıca üç ve üzeri sayıda çocuğu olan yaşlıların umut ve sosyal destek alt boyutundan aldıkları puanlar diğerlerine göre düşük bulunmuştur.

Yaşlıların sahip oldukları ocuk sayısına göre OM, K ve YİYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Sahip oldukları ocuk sayısına bakılmaksızın yaşlıların OM, K ve YİYÖ puanları benzer bulunmuştur.

Tablo 8.

Yaşlıların medeni durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Medeni durum	n	\bar{x}	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Hayata bağlılık	Evli	49	35,69	7,78	36,00	50,18	4,494	0,106	
	Bekar	13	30,31	9,03	29,00	36,85			
	Dul	27	31,67	10,27	27,00	39,52			
Umut ve sosyal destek	Evli	49	53,88	9,39	53,00	48,99	3,008	0,222	
	Bekar	13	50,69	14,97	54,00	43,85			
	Dul	27	47,96	14,96	43,00	38,31			
Dini engeller	Evli	49	22,65	6,21	23,00	45,43	5,541	0,063	
	Bekar	13	26,08	7,80	30,00	58,27			
	Dul	27	21,07	6,71	20,00	37,83			
Mücadele	Evli	49	8,65	2,93	8,00	46,89	3,213	0,201	
	Bekar	13	9,46	2,26	10,00	52,00			
	Dul	27	7,93	3,26	7,00	38,20			
YSNE	Evli	49	120,88	17,72	123,00	48,28	2,264	0,322	
	Bekar	13	116,54	28,24	120,00	45,19			
	Dul	27	108,63	32,29	101,00	38,96			
OMÖ	Evli	49	113,76	19,90	114,00	44,70	6,828	0,033*	1-2
	Bekar	13	97,00	30,76	104,00	30,00			2-3
	Dul	27	118,67	25,37	128,00	52,76			
Ölüm Kaygısı Ölçeği	Evli	49	9,82	1,59	10,00	45,44	0,143	0,931	
	Bekar	13	9,69	1,75	10,00	42,54			
	Dul	27	9,78	2,53	10,00	45,39			
Duygusal yalnızlık	Evli	49	8,16	2,44	8,00	40,64	3,259	0,196	
	Bekar	13	8,85	2,76	9,00	48,50			
	Dul	27	8,93	3,17	10,00	51,22			
Sosyal yalnızlık	Evli	49	4,10	2,83	4,00	48,06	3,541	0,170	
	Bekar	13	4,38	3,38	4,00	49,50			
	Dul	27	2,93	2,83	3,00	37,28			
Yaşlılar için yalnızlık ölçeği	Evli	49	12,27	4,37	12,00	44,38	0,520	0,771	
	Bekar	13	13,23	5,46	13,00	49,73			
	Dul	27	11,85	4,68	12,00	43,85			

* $p < 0,05$

Tablo 8.'de yaşlıların medeni durumuna göre YSNE, OMÖ, Ölüm ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Yaşlıların medeni durumuna göre YSNE genelinden ve envanterde bulunan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen yaşlıların medeni durumuna göre Oxford Mutluluk Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bekar olan yaşlıların Oxford Mutluluk Ölçeğinden aldıkları puanlar evli ve dul olanlara göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

Araştırmaya alınan yaşlıların medeni durumuna göre ÖKÖ puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Medeni durumlarına göre yaşlıların ÖKÖ puanları benzerdir.

Yaşlıların medeni durumuna göre YİYÖ genelinden ve ölçekte yer alan duygusal yalnızlık ve sosyal yalnızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 9.

Yaşlıların maaş alma durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Maaş alma durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Hayata bağlılık	Maaşı var	71	33,70	9,27	34,00	45,11	-0,082	0,935
	Maaşı yok	18	33,61	7,94	35,00	44,56		
Umut ve sosyal destek	Maaşı var	71	51,35	12,43	53,00	44,54	-0,332	0,740
	Maaşı yok	18	52,67	12,16	54,00	46,81		
Dini engeller	Maaşı var	71	22,55	6,28	23,00	44,85	-0,107	0,914
	Maaşı yok	18	23,17	8,43	21,50	45,58		
Mücadele	Maaşı var	71	8,59	2,99	8,00	45,43	-0,318	0,751
	Maaşı yok	18	8,39	2,91	8,50	43,31		
YSNE	Maaşı var	71	116,20	24,92	123,00	45,01	-0,005	0,996
	Maaşı yok	18	117,83	25,27	119,50	44,97		
Oxford Mutluluk Ölçeği	Maaşı var	71	114,69	23,20	116,00	47,12	-1,538	0,124
	Maaşı yok	18	105,33	27,02	102,00	36,64		
Ölüm Kaygısı Ölçeği	Maaşı var	71	9,79	1,96	10,00	45,34	-0,249	0,803
	Maaşı yok	18	9,78	1,80	9,50	43,67		
Duygusal yalnızlık	Maaşı var	71	8,14	2,73	8,00	41,41	-2,629	0,009*
	Maaşı yok	18	9,89	2,25	10,50	59,17		
Sosyal yalnızlık	Maaşı var	71	3,92	2,98	3,00	46,04	-0,756	0,450
	Maaşı yok	18	3,28	2,76	3,00	40,92		
Yaşlılar için Yalnızlık Ölçeği	Maaşı var	71	12,06	4,74	12,00	43,86	-0,829	0,407
	Maaşı yok	18	13,17	3,99	12,50	49,50		

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan yaşlıların maaş alma durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 9.'da verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen yaşlıların maaş alma durumuna göre YSNE genelinden ve envantere bulunan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek, dini engeller ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Yaşlıların maaş alma durumuna göre OMÖ puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen yaşlıların maaş alma durumuna göre ÖKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Yaşlıların maaş alma durumuna göre YİYÖ'de bulunan duygusal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Maaş almayan yaşlıların YİYÖ'de bulunan duygusal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar, maaş alanlara göre yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan yaşlıların maaş alma durumuna göre YİYÖ genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yalnızlık alt boyutundan almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0,05$).

Tablo 10.

Yaşlıların sosyal güvence durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Sosyal güvence	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Hayata bağlılık	Var	77	34,01	8,77	34,00	45,83	-0,770	0,441
	Yok	12	31,58	10,34	35,00	39,67		
Umut ve sosyal destek	Var	77	51,68	11,82	53,00	45,08	-0,072	0,942
	Yok	12	51,25	15,77	53,50	44,50		
Dini engeller	Var	77	22,55	6,58	23,00	44,81	-0,175	0,861
	Yok	12	23,50	7,83	20,50	46,21		
Mücadele	Var	77	8,57	3,01	8,00	45,27	-0,257	0,797
	Yok	12	8,42	2,75	7,50	43,25		
YSNE	Var	77	116,81	23,51	123,00	45,45	-0,415	0,678
	Yok	12	114,75	33,46	118,00	42,13		
OMÖ	Var	77	114,42	22,72	116,00	46,10	-1,021	0,307
	Yok	12	102,42	31,03	100,50	37,92		
ÖKÖ	Var	77	9,71	1,93	10,00	44,38	-0,586	0,558
	Yok	12	10,25	1,91	9,50	49,00		
Duygusal yalnızlık	Var	77	8,36	2,69	9,00	43,55	-1,352	0,176
	Yok	12	9,33	2,87	10,50	54,29		
Sosyal yalnızlık	Var	77	3,79	2,81	3,00	45,39	-0,363	0,717
	Yok	12	3,75	3,82	3,00	42,50		
YİYÖ	Var	77	12,16	4,49	12,00	44,32	-0,632	0,527
	Yok	12	13,08	5,37	12,50	49,38		

Tablo 10. incelendiğinde yaşlıların sosyal güvence durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 11.

Yaşlıların kronik hastalık durumuna YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	Kronik hastalık	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Hayata bağlılık	Var	30	29,83	9,83	27,50	34,63	-2,703	0,007*
	Yok	59	35,64	7,89	37,00	50,27		
Umut ve sosyal destek	Var	30	47,43	14,18	48,00	36,77	-2,146	0,032*
	Yok	59	53,75	10,78	55,00	49,19		
Dini engeller	Var	30	22,07	8,01	21,00	42,72	-0,596	0,551
	Yok	59	22,98	6,01	23,00	46,16		
Mücadele	Var	30	7,67	3,23	7,00	36,73	-2,197	0,028*
	Yok	59	9,00	2,73	9,00	49,20		
YSNE	Var	30	107,00	31,55	115,00	37,52	-1,949	0,051
	Yok	59	121,37	19,20	123,00	48,81		
OMÖ	Var	30	104,97	30,71	104,00	38,98	-1,567	0,117
	Yok	59	116,78	19,12	116,00	48,06		
ÖKÖ	Var	30	9,67	1,86	10,00	43,07	-0,512	0,609
	Yok	59	9,85	1,96	10,00	45,98		
Duygusal yalnızlık	Var	30	8,47	2,85	8,50	44,82	-0,048	0,962
	Yok	59	8,51	2,67	9,00	45,09		
Sosyal yalnızlık	Var	30	3,93	3,26	3,00	45,55	-0,144	0,885
	Yok	59	3,71	2,79	3,00	44,72		
YİYÖ	Var	30	12,40	4,70	12,50	45,57	-0,148	0,882
	Yok	59	12,22	4,58	12,00	44,71		

* $p < 0,05$

Tablo 11.'de yaşlıların kronik hastalık durumuna göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları gösterilmiştir.

Yaşlıların kronik hastalık durumuna göre YSNE yer alan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kronik hastalığı olmayan yaşlıların YSNE’de yer alan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar kronik hastalığı olanlara göre daha yüksektir. Araştırmaya katılan yaşlıların kronik hastalık durumuna göre YSNE genelinden ve dini engeller alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Kronik hastalığı olmayan yaşlıların YSNE genelinden aldıkları puanlar, kronik hastalığı olanlara göre yüksek bulunmuş olsa da, farkın anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya dahil edilen yaşlıların kronik hastalık durumuna göre Oxford Mutluluk Ölçeğinden puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Araştırmaya katılan yaşlıların kronik hastalık durumuna göre ÖKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Yaşlıların kronik hastalık durumuna göre YİYÖ genelinden ve ölçekte bulunan duygusal yalnızlık ve sosyal yalnızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 12.

Yaşlıların ikamet yerine göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması

	İkamet yeri	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Hayata bağlılık	Kendi evinde	49	35,59	7,60	36,00	50,03	-2,036	0,042*
	Huzur evinde	40	31,35	10,02	29,00	38,84		
Umut ve sosyal destek	Kendi evinde	49	53,45	10,01	53,00	48,16	-1,280	0,201
	Huzur evinde	40	49,38	14,48	48,00	41,13		
Dini engeller	Kendi evinde	49	23,24	5,80	24,00	47,62	-1,062	0,288
	Huzur evinde	40	21,98	7,72	20,50	41,79		
Mücadele	Kendi evinde	49	8,82	2,77	8,00	48,33	-1,372	0,170
	Huzur evinde	40	8,23	3,18	8,00	40,93		
YSNE	Kendi evinde	49	121,10	17,50	123,00	48,47	-1,403	0,161
	Huzur evinde	40	110,93	30,96	117,50	40,75		
OMÖ	Kendi evinde	49	111,02	19,10	114,00	41,63	-1,361	0,173
	Huzur evinde	40	114,98	29,30	116,50	49,13		
Ölüm Kaygısı Ölçeği	Kendi evinde	49	9,67	1,78	10,00	44,26	-0,306	0,760
	Huzur evinde	40	9,93	2,09	10,00	45,91		
Duygusal yalnızlık	Kendi evinde	49	8,16	2,57	8,00	40,98	-1,640	0,101
	Huzur evinde	40	8,90	2,87	10,00	49,93		
Sosyal yalnızlık	Kendi evinde	49	4,29	2,68	4,00	50,06	-2,059	0,039*
	Huzur evinde	40	3,18	3,15	2,50	38,80		
Yaşlılar için Yalnızlık Ölçeği	Kendi evinde	49	12,45	4,62	12,00	45,60	-0,244	0,807
	Huzur evinde	40	12,08	4,62	12,00	44,26		

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan yaşlıların yaşadıkları yere göre YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanlarının karşılaştırılması için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan yaşlıların yaşadıkları yere göre YSNE'de yer alan hayata bağlılık alt boyutundan almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kendi evinde yaşayan yaşlıların YSNE'de yer alan hayata bağlılık alt boyutundan, huzur evinde yaşayanlara göre daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Yaşlıların

yaşadıkları yere göre YSNE genelinden ve umut ve sosyal destek, dini engeller ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanların benzer olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Yaşlıların yaşadıkları yere göre Oxford Mutluluk Ölçeğinden puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan yaşlıların yaşadıkları yere göre ÖKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı, kendi evinde ve huzur evinde yaşayan hastaların ÖKÖ puanlarının benzer olduğu saptanmıştır ($p>0,05$).

Yaşlıların yaşadıkları yere göre YİYÖ genelinden ve ölçekte bulunan duygusal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Yaşlıların yaşadıkları yere göre YİYÖ'de yer alan sosyal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Huzur evinde yaşayan yaşlıların sosyal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar kendi evinde yaşayanlara göre düşüktür.

Tablo 13.*Yaşlıların YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasındaki korelasyonlar*

		Hayata Bağlılık	Umut ve sosyal destek	Dini engeller	Mücadele	YSNE	OMÖ	ÖKÖ	Duygusal yalnızlık	Sosyal yalnızlık	YİYÖ
Hayata bağlılık	r	1									
	p	.									
Umut ve sosyal destek	r	0,717	1								
	p	0,000*	.								
Dini engeller	r	0,261	0,349	1							
	p	0,013*	0,001*	.							
Mücadele	r	0,478	0,534	0,327	1						
	p	0,000*	0,000*	0,002*	.						
Yaşamı Sürdürme Nedenleri Envanteri	r	0,847	0,910	0,526	0,620	1					
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	.					
Oxford Mutluluk Ölçeği	r	0,383	0,336	0,079	0,310	0,359	1				
	p	0,000*	0,001*	0,459	0,003*	0,001*	.				
Ölüm Kaygısı Ölçeği	r	-0,083	-0,158	0,036	-0,133	-0,132	-0,105	1			
	p	0,437	0,138	0,741	0,215	0,218	0,326	.			
Duygusal yalnızlık	r	0,046	0,025	0,099	-0,058	0,053	-0,092	0,109	1		
	p	0,666	0,813	0,357	0,591	0,621	0,393	0,307	.		
Sosyal yalnızlık	r	-0,180	-0,244	-0,079	-0,118	-0,230	-0,364	-0,206	0,343	1	
	p	0,091	0,021*	0,464	0,270	0,030*	0,000*	0,053	0,001*	.	
Yaşlılar için Yalnızlık Ölçeği	r	-0,079	-0,122	0,011	-0,102	-0,101	-0,270	-0,071	0,784	0,833	1
	p	0,460	0,257	0,921	0,340	0,348	0,010*	0,509	0,000*	0,000*	.

* $p < 0,05$

Tablo 13.'te yaşlıların YSNE, OMÖ, ÖKÖ ve YİYÖ puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için uygulanan Spearman korelasyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 13. incelendiğinde yaşlıların YSNE genelinden ve envantere yer alan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar ile OMÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar görülmüştür ($p < 0,05$). Yaşlıların YSNE genelinden ve envantere yer alan hayata bağlılık, umut ve sosyal destek ve mücadele alt boyutlarından aldıkları puanlar arttıkça, OMÖ puanları da artmaktadır.

Hastaların OMÖ'den aldıkları puanlar ile YİYÖ genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü korelasyonlar görülmüştür ($p<0,05$). Yaşlıların YİYÖ genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yalnızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, OMÖ'den aldıkları puanlar azalmaktadır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmada yaşlı bireylerde yalnızlık, yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk ve ölüm kaygısının ilişkisi ve bazı demografik özellikler ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Cinsiyet ve yalnızlık düzeylerine bakıldığında erkek katılımcıların kadınlara göre yalnızlık algılarının daha yüksek bulunmuş ve bu bulgu diğer çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir (Khorshid vd., 2004; Batıgün, 2005; Kahraman vd., 2011). Bunun sebebi olarak erkeklere göre kadınların sorunlarını konuşma ve paylaşma konusunda daha rahat ve açık olmaları gösterilebilir. 60-65 yaş grubu bireylerde sosyal yalnızlık daha yüksek bulunmuştur. Emeklilik yaşının 60-65 yaş aralığında olması, bu yaş aralığındaki bireylerin emekli olarak iş ortamından uzaklaşması ve çevre değişikliğinin yalnızlık duygusuna neden olabilmektedir. Emiroğlu (1995) kişiler emekli olmadan önce meslekleri sayesinde toplum içinde belli bir statüye ve role sahiptirler fakat emeklilik kişinin toplum içinde sahip olduğu statüyü, rolleri ve fonksiyonunu kişiye kaybettirmektedir. Ayrıca emeklilik sonucu kişinin aylık gelirinde de azalma olmaktadır, bu da emekli bireyin toplumsal statüsünde düşüşe neden olabilmektedir. Tüm bu durumlar emekli kişinin içinde bulunduğu topluma uyum sürecinde farklı sorunlar yaşamasına ve yalnızlaşmasına sebep olmaktadır. Büker ve arkadaşları (2010) emeklilikle birlikte bireyler üretmek yerine tüketmeye geçer, bu durum kişinin kendisini işe yaramaz hissetmesine neden olur. Emeklilikle birey sosyal çevresinden soyutlanır ayrıca gelirindeki düşüş nedeniyle yaşam standartlarında da düşüş meydana gelir. Emekli bireyin bu yaşadığı sorunlar kişiyi psikososyal açıdan

yalnızlığa sürükler. Bu çalışmada KKTC'de yaşayan TC vatandaşları, KKTC vatandaşlarına göre daha fazla sosyal yalnızlık yaşadıkları görülmüştür. Göç eden bireyler göç ettikleri çevreye uyum sağlamakta yaşadığı sorunlar, kültürel farklılıklar, negatif yaşantılar gibi etmenler göçmenlerin bazı ruhsal sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Kültürler benziyorsa yaşanan sorunların azaldığı, kültürel farklılık çoğaldıkça yaşanan sorunların fazlalaştığı daha önce yapılan çalışmalarda belirtilmiştir. Kişinin yaşadığı çevreden ayrılıp başka yere göç etmesi yani alışılan çevreden dışarıya çıkması kişide yalnızlık duygusunu oluşturacaktır (Şahin, 2001). TC'den göç ederek KKTC'ye gelen bireyler akrabalarından, arkadaşlarından uzaklaşmaktadır. Bu uzaklaşmada onların yokluğu bireye yalnızlık duygusu yaşatabilmekte ve ayrıca kendilerini suçlamalarını neden olabilmektedir. Ayrıca eğitim düzeyinin yalnızlık düzeyinde etkili bir faktör olduğu ve eğitim düzeyinin artması ile yalnızlık düzeyinin azaldığı bildirilmektedir (Khorshid vd., 2004). Benzer şekilde bu çalışmada da ilkökul mezunu olanlarda duygusal yalnızlık düzeyleri yüksek bulunmuştur. Maaşı olmayanların duygusal yalnızlık puanları yüksektir. Collins (2003) yapmış olduğu çalışmada bireylerin gelir düzeylerindeki düşüşle yalnızlık duyguları arasında ters orantılı bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bireylerin gelir düzeyleri düştükçe yalnızlık duygusu artmakta olduğunu belirtmiştir.

Literatür incelendiğinde ölüm kaygısını farklı faktörlerin etkileği ve farklı sonuçların bulunduğu görülmüştür. Bu farklı faktörlerden bir tanesi de kişinin eğitim durumudur. Ölüm kaygısının bireyin eğitim durumu ile ilişkili olduğu ve eğitim düzeyi yükseldikçe ölüm kaygısında azaldığı ortaya konmuştur. (İçli, 2010; Arpacı vd., 2011). Bu çalışmada da benzer şekilde eğitim düzeyi daha düşük katılımcılarda ölüm kaygısının yüksek olduğu bulunmuştur. Kurt-Magrebi ve Akçay (2019) yapmış olduğu çalışma sonucunda katılımcıların eğitim durumları ile ölüm kaygısının arasında bir farklılık olmadığını belirtmiştir.

Üç ve üzeri çocuğa sahip bireylerin umut ve sosyal destek algıları ve yaşamı sürdürme nedenleri düşük tespit edilmiştir. Günümüzdeki aile değerlerinin değişmesi, kültürel kayıplar, yaşanılan yerin, eğitim seviyelerinin değişmesi aile içindeki iletişimi etkileyen faktörlerdendir. Bu durum kuşaklar arasındaki iletişimin de değişmesine neden olmuştur (Kavut ve Akın, 2015). Yaşlı bireyin

çocuklarıyla arasındaki iletişim problemleri bireyin umut ve sosyal destek algısını ve yaşama sürdürme nedenlerini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmüştür. Aile kişinin sosyalleşme sürecinde kişiyi en çok etkileyen faktördür. Kalabalık ailelerde kalabalık olmayan ailelere göre daha fazla sorun yaşanmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; ekonomik yetersizlik, kayıplar, ihmal gibi olgulardır (Acar ve arkadaşları, 2015). Yaşanan bu sorunlar yaşlı bireylerin umut ve sosyal destek algılarında ve yaşamı sürdürme nedenlerinde olumsuz etkilerin oluşmasına neden olacağı düşünülmüştür. Softa, Bayraktar ve Uğuz (2016) yapmış oldukları çalışma sonucunda çocuk sahibi olmanın sosyal destek üzerinde etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Örneklemelerin farklı olması, kültürel farkların, ekonomik farkların olması literatürde farklı sonuçların olmasına neden olabilmektedir.

Yapılan bu çalışmada evli ve dul bireylerin bekar bireylere göre mutluluk düzeyleri yüksek bulunmuştur. Literatüre bakıldığında medeni durum ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki hakkında çeşitli sonuçlar vardır, fakat genel olarak literatürde evli kişilerin mutluluk düzeyinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Kangal (2013) yapmış olduğu çalışmada evli bireylerin, bekar, dul, boşanmış kişilere göre daha mutlu olduğunu belirtmiştir. Bunun nedenini evliliğin sosyal ve finansal yönden bireye destek sağlamasına bağlamışlardır.

Kronik hastalıklar bireylerin üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu çalışmada da kronik hastalığı olmayanlarda umut ve sosyal destek algıları yüksek bulunmuştur. Softa, Bayraktar ve Uğuz (2016) yapmış oldukları çalışmada yaşlı bireylerin kronik hastalığa sahip olması ile sosyal destek arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulduklarını belirtmişlerdir. Altınparmak (2009) yapmış olduğu çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmasa da kronik hastalığı olmayan yaşlı bireylerin sosyal destek puanlarını kronik hastalığı olan yaşlı bireylere göre daha yüksek bulmuştur

Huzur evinde yaşayan bireylerin hayata bağlılıkları kendi evinde yaşayanlara göre düşüktür. Bunun nedeni sosyal izolasyon, kendilerini yalnız hissetmeleri, çocuklarından uzak olmaları şeklinde düşünülmüştür (Aslan ve Hocaoğlu, 2014). Yaş ortalamalarının kendi evinde yaşayan yaşlı bireylere göre daha yüksek olması, yaşlı bireylerin bir yaştan sonra sosyal ölüme sürüklenmeleri,

yaşadıkları yalnızlıktan kaynaklı hiçlik algıları hayatta bağlılıklarını düşürebilirdiye düşünölmüştür (Kalaoğlu-Öztürk, 2010).

Kendi evinde yaşayan bireylerin ise sosyal yalnızlıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığı zaman bu araştırmanın tam tersi sonuçlar bulunmaktadır fakat yakın tarihteki çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaya benzer sonuçların tespit edildiği görölmüştür. Kahraman ve arkadaşları (2011) de bu çalışmaya benzer şekilde kendi evinde yaşayan bireylerin huzur evinde yaşayan bireylere göre daha fazla yalnızlık duygusu yaşadığını belirtmişlerdir. Bunun sebebini kendi evinde yaşayan yaşlıların yalnızlaştığını ve yalnız kalmamak için huzur evini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ağırman ve Gençer (2017) de benzer şekilde yapmış oldukları çalışmada kendi evinde yaşayan bireylerin huzur evinde yaşayan bireylere göre kendilerini daha yalnız hissettiklerini belirtmişlerdir. Huzur evinde yaşayan bireyler kendi yaşlılarında bireylerle birlikte ortak alanları paylaşmakta, fiziksel ve psikolojik olarak bir birlerine yakın durumda olmaları nedeniyle bir birbirlerini daha iyi anlayabilirler ve bir birleriyle sohbet edebilmektedirler bu durumda onların yalnızlık duygusunu azalttığı düşünölmüştür. Kurumlarda yapılan sosyal aktivitelere yaşlı bireylerin katılması yalnızlık duygusunu azalttığı düşünölmüştür. Ayrıca özel günler de diğer kurumların, derneklerin, vb. yerlerin yapmış olduğu ziyaretler sayesinde huzur evine yaşayan bireyler daha az yalnız hissediyor şeklinde düşünölmüştür.

Sosyal yalnızlık algısı yaşamı sürdürme nedenleri ile ilişkili bulunmuştur. Yaşlı bireyin sosyal yalnızlık algısı artıkça yaşamı sürdürme puanlarında azalma görölmektedir. Literatür incelendiğinde; yaşlılarda intihar nedenleri arasında kronik hastalıklar, yalnızlık gibi nedenler yer almaktadır (Durak-Batıgün, 2008). Aslan ve Hocoaoğlu (2014) ise yaşlılarda intiharın nedenlerini, sosyal izolasyon, tedavi edilmemiş depresyon, psikiyatrik bozukluklar olarak belirtmişlerdir.

Diğer taraftan yaşlı bireyin mutluluk düzeyi artıkça yaşamı sürdürme puanlarında da artış tespit edilmiştir. Mutlu olan birey yaşamdan daha fazla zevk alabilmekte ve yaşamı daha sürdürülebilir şekilde algılayabilmektedir. İnsanları intihar davranışından uzak tutan olumlu ve olumsuz nedenler vardır, olumlu nedenlere yaşamı sürdürme nedenleridir

(Durak-Batıgün, 2008). Mutluluk bireyin olumsuz duygularından çok olumlu duygulara sahip olması ve hayattan aldığı tadın yüksek olmasıdır (Bal ve Gülcan, 2014). Mutlu olan bireylerin yaşamı sürdürmek için daha yüksek motivasyona sahip oldukları söylenebilir.

Mutluluk ve sosyal yalnızlık arasındaki ilişki bu çalışmada; yaşlı bireylerde sosyal yalnızlık arttıkça, mutluluk düzeylerinin düştüğü sonucuna varılmıştır. Yaşlılar için yalnızlık puanlarında da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Yalnızlık duygusunun olumlu yönleri olsa da yaşlılar için yalnızlık çoğu zaman olumsuzluğa yol açan bir olgudur. Her zaman başka biriyle bir etkileşimde bulunmak olumlu bir şey olmasa da yapılan çalışmalar göstermiştir ki yaşlı bireyler için etkin ilişkiler içinde olmak onları daha iyi duruma getirmektedir (Kılavuz, 2005).

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Araştırmada yaşlı bireylerde yaşamı sürdürme nedenleri, mutluluk, yalnızlık ve ölüm kaygısı düzeylerinin belirlenmesi ve bazı sosyo demografik özellikler ile karşılaştırılması yapılmıştır. Bu çalışmanın bulgularından bazıları literatürle uyumlu olsa da bazı sonuçları çelişmiştir, bunun sebebi örneklemin farklılığı, kültürel sebepler olabilir.

Bu çalışmada 60-65 yaş grubu bireylerde sosyal yalnızlık daha yüksek olduğu, erkek yaşlı bireylerin kadınlara göre daha fazla sosyal açıdan yalnızlık yaşamakta olduğu, maaşı olmayanların duygusal yalnızlık puanlarının daha yüksek olduğu, KKTC’de yaşayan TC vatandaşları, KKTC vatandaşlarına göre daha fazla sosyal yalnızlık yaşadıkları ve ilkokul mezunu olanların duygusal yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğutespit edilmiştir. Kendi evinde yaşayan bireylerin ise sosyal yalnızlıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre eğitim durumuna göre yaşlı bireylerde ölüm kaygısı ilkokul ve ortaokul mezunlarında yüksektir.

Üç ve üzeri çocuğa sahip bireylerin umut ve sosyal destek algıları ve yaşamı sürdürme nedenleri düşük, kronik hastalığı olmayanlarda umut ve sosyal destek algıları yüksek bulunmuştur. Huzur evinde yaşayan bireylerin hayata bağlılıkları kendi evinde yaşayanlara göre düşüktür.

Evli ve dul bireylerin mutluluk düzeyleri bekar bireylere göre daha yüksek bulunmuştur.

Yaşamı sürdürme nedenleri olan bireylerin hayatlarında daha mutlu ve sosyal olarak yalnızlık hissetmedikleri görülmüştür. Yalnızlık algılamayanların daha mutlu olduğu tespit edilmiştir.

6.2 Öneriler

Yaşlı bireylerin yaşadıkları yalnızlığın azalması hiçlik duygusuna kapılmamaları için topluma yaşlı ziyaretlerinin daha sık olmasının gerekli olduğunun vurgulanması ve farkındalık yaratılmasının sağlanması, KKTC’de öğrenci nüfusunun çoğunluğu göz önüne alınarak öğrenci kulüplerinin huzur evlerine yapabilecekleri ziyaret ve etkinliklerle ilgili farkındalık sağlanması, yaşlı bireylerin sosyal ve duygusal gereksinimlerini karşılayabilecek ilişki kurmalarını ve yalnızlık duygularının azalmasını sağlayacaktır.

Belli bölgedeki belediyeler yaşlılara özel organizasyonlar düzenlenerek yaşlı bireylerin bir birleriyle vakit geçirmeleri ve yeni tanıdık, arkadaş edinmeleri sağlanabilir.

Bundan sonraki çalışmalar daha geniş örnekleme yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, G., Demir, A., Görmez, D., & Keser, İ. (2015). Aile ve çocuk suçluluğu ilişkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2.
- Ağırman, E., & Gençer, M. Z. (2017). Huzurevinde, evde ailesiyle ve yalnız yaşayan yaşlı bireylerde depresyon, yalnızlık hissi düzeylerinin karşılaştırılması. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 7(3), 234-240.
- Akça, F., & Köse, İ. A. (2008). Ölüm Kaygısı Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(1).
- Akgül, H., & Yeşilyaprak, B. (2015). Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği" nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(1), 34-45.
- Akgül, H., & Yeşilyaprak, B. (2018). Yalnızlığı azaltma psiko-eğitim programının yaşlıların yalnızlık düzeyine etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 11-52.
- Akgün, E. (2001). Huzurevlerinde yaşayan yaşlı bireylerin algıladıkları yalnızlık duyguları ve yaşam kaliteleri üzerine etkileri. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Akın, E., & Özakar, N. (2018). *Yaşlılarda ölüm kaygısının sosyal yaşam ve mutlulukla ilişkisi* (Uzmanlık Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Altıparmak, S. (2009). Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam doyumu, sosyal destek düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 23(3), 159-164.
- Ardahan, M. (2010). Yaşlılık ve Huzurevi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20), 25-32.
- Arpacı, F., Tokyürek, Ş., & Bilgili, N. (2015). Huzur evinde yaşayan yaşlı bireylerde yaşam kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(1).
- Aslan, M., & Hocaoğlu, Ç. (2014). Yaşlılarda İntihar Davranışı/Suicidal Behavior in Elderly. *Psikiyatride Guncel Yaklaşımlar*, 6(3), 294.

- Bal, P. N., & Gülcan, A. (2014). Genç yetişkinlerde iyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1 (ÖZEL)), 41-52.
- Buluş, M. (1997). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 82-90.
- Büker, İ., Altuğ, F., Kavlak, E., & Kitiş, A. (2010). Huzurevi ve ev ortamında yaşayan yaşlılarda moral ve depresyon düzeyinin fonksiyonel durum üzerine etkisinin incelenmesi1bakım evlerinde dış mekân tasarımı. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 3(1-2), 44-53.
- Bülbül, Ş., & Giray, S. (2011). Sosyodemografik Özellikler ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi. *Ege Academic Review*, 11.
- Collins, S. M. (2003). *Attachment, social support and loneliness in later life* (Doctoral dissertation), Iowa State University, Ames.
- Dağlı, E. N. (2010). *Yaşlılarda ölüm kaygısı ve dindarlık*. (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- de Jong Gierveld, J., Keating, N., & Fast, J. E. (2015). Determinants of loneliness among older adults in Canada. *Canadian Journal on Aging/La Revue canadienne du vieillissement*, 34(2), 125-136.
- Dereli, F., Koca, B., Demircan, S., & Tor, N. (2010). Bir huzurevinde kalan yaşlıların yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27(2), 93-97.
- Dertli, G., & Kurçer, M. A.(2019). *Zonguldak huzurevi ve aile ortamında yaşayan yaşlıların mutluluk ve sağlıkta yaşam kalitesinin karşılaştırılması* (Yüksel Lisans Tezi), Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak
- Doğan, T., & Çötök, N. A. (2016). Oxford mutluluk ölçeği kısa formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36).

- Durak-Batigün, A. (2004). İntihar ile ilişkili bazı değişkenler: öfke/saldırıcılık, dürtüsel davranışlar, problem çözme becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri. *Kriz Dergisi*, 12(2), 49-61.
- Durak-Batigün, A. (2005). İntihar Olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*.
- Durak-Batigün, A. (2008). İntihar Olasılığı ve Cinsiyet: İletişim Becerileri, Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Yalnızlık ve Umutsuzluk Açısından Bir İnceleme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(62), 65.
- Durak, A., & Gültekin, Y. Y. (1993). İnsanları hayata bağlayan nedenler nelerdir? Hayatı sürdürme nedenleri envanterinin güvenilirliği, geçerliliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, (30), 7-19.
- Duru, G., & Özdemir, L. (2009). Yaşlı İntiharları, Nedenleri ve Önleyici Uygulamalar. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(2), 34-41.
- Eker, E., & Noyan, A. (2004). Yaşlıda depresyon ve tedavisi. *Klinik Psikiyatri*, 2, 75-83.
- Emiroğlu, V. (1995). *Yaşlılık ve yaşlının sosyal uyumu*.
- Erdoğan, M. Y., & Özkan, M. (2007). Farklı dini inanışlardaki bireylerin ölüm kaygıları ile ruhsal belirtiler ve sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 14:171-179.
- Eryılmaz, A., & Atak, H. (2011). Ailesiyle Yaşayan Yaşlılarda Mutluluk Modeli. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, 48(4).
- Esen, D. (2011). Yaşlılarda ölüm kaygısı düzeyini etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 4(1-2), 67-79.
- Fredrickson, B. L. & Branigan, C. (2001). Positive Emotions. In T. J. Mayne & G. A

- Gedik, Z., & Bahadır, G. (2014). Evaluation of death anxiety and effecting factors in a Turkish sample. *Journal of Human Sciences*, 11(2), 388-400.
- Görgün-Baran, A. (2008). Yaşlılıkta sosyalizasyon ve yaşam kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(2), 86-97.
- Hululular, G. (2019). *Orta yaşlı bireylerde yaşam doyumunu etkileyen umutsuzluk depresyon ve ölüm kaygısının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- İçli, G. (2010). Yaşlılar ve yaşlılığın değerlendirilmesi: Denizli ili üzerine niteliksel bir araştırma. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 3(1-2), 1-13.
- Kahraman S, Zincir H, Kaya Z, Esen F. (2011). Bir Huzurevinde Yaşlı Kadın ve Erkeğin Ayrı Yaşamalarının Onların Yalnızlık ve Yaşam Doyumuna Etkisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 2(14): 1-16.
- Kalaoğlu-Öztürk, Z. (2010). Yaşlı bireylerde ölüm kaygısı. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana.
- Kangal, A. (2013). Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hanehalkı için bazı sonuçlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 214-233.
- Karakuş, G., Öztürk, Z., & Tamam, L. (2012). Ölüm ve ölüm kaygısı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 21(1), 42-79.
- Karasar, N, (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Nobel yayıncılık, Ankara.
- Kavut, S., & Akın, M. H. (2015). *Kuşaklararası iletişim farkının aile içi iletişime etkisi* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Khorshid, L., Eşer, İ., Zaybak, A., Yapucu, Ü., Arslan, G. G., & Çınar, Ş. (2004). Huzurevinde kalan yaşlıların yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Journal of Geriatrics*, 7(1), 45-50.

- Kılavuz, M. A. (2005). Batı Kültüründe Yaşlanma Dönemi Yalnızlık Duygusunu Azaltma ve Arkadaş İlişkilerini Geliştirme Açısından Dinî Etkilerin Önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(2), 25-39.
- Kılınç, H. (2005). Ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.*
- KKTC Devlet Planlama Örgütü (2014). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İstatistik Yıllığı-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devlet Planlama Örgütü İstatistik ve Araştırma Dairesi. KKTC Devlet Basımevi: Lefkoşa. Alıntılama: 10.06.2019
- Konak, A., & Çiğdem, Y. (2005). Yaşlılık olgusu: Sivas huzurevi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 23-63.
- Kumar, A., & Dixit, V. (2017). Altruism, Happiness and Health among Elderly People. *Indian Journal of Gerontology*, 31(4).
- Kurt-Magrebi, T., & Akçay, S. (2019). *Huzurevinde kalan yaşlıların ölüm kaygusu ve ölüme ilişkin depresyon düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Orak, O. S., Gök Uğur, H., Başköy, F., Özcan, M., & Seyis, N. (2015). Yaşlı Hastalarda Tanrı Algısı Ölüm Kaygısını Etkiler mi?. *Journal of International Social Research*, 8(38).
- Özel, E. T., Yolaç, Y. A., Ekinci, S., Sorgun, M., & Turan, E. D. (2007). Bir geropsikiyatri polikliniğine başvuran depresyonlu yaşlılarda intihar davranışının incelenmesi. *Türk Geriatri Dergisi*, 10, 57-60.
- Özen, İ. (2008). Yaşlılarda depresif belirtiler ve sosyodemografik özellikler ile ilişkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(5), 399-404.
- Özer, M., & Karabulut, Ö. Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Geriatri*, 6(2), 72-74.
- Öztürk, Z., Karakuş, G., & Tamam, L. (2011). Yaşlı bireylerde ölüm kaygısı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 37-43.

- Softa, H., Bayraktar, T., & Uğuz, C. (2016). Yaşlı bireylerin algılanan sosyal destek sistemleri, sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve etkileyen faktörler. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 9(1), 1-12.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2).
- Şahin, M. A. (2019). *Yaşlı bireylerde sosyal destek algısının yalnızlık ve umutsuzluk üzerine etkisi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Şahin, N. H., & Batıgün, A. D. (2000). İntihar olasılığı ve yaşamı sürdürme nedenleri. *Yayınlanmamış çalışma*.
- Tanhan, F., & Dökmen, Ü. (2007). *Ölüm kaygısıyla baş etme eğitiminin ölüm kaygısı ve psikolojik iyi olma düzeyine etkisi* (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2019). Engelli ve Yaşlı İstatik Bülteni Temmuz-2019. Alıntılama: 07.09.2019
- Tomer, A., Eliason, G. T., & Wong, P. T. (Eds.). (2013). *Existential and spiritual issues in death attitudes*. Psychology Press.
- Üstüner-Top, F., Saraç, A., & Yaşar, G. (2010). Huzurevinde yaşayan bireylerde depresyon düzeyi, ölüm kaygısı ve günlük yaşam işlevlerinin belirlenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 13, 14-22.
- Turgut, F. (2017). Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar. *Medeniyet Ve Toplum Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Uslu, N. B. (2018). Farabi ve Aristoteles'te mutluluk ahlakı. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 469-480.
- WHO (2015), *World Health Organization*, World Report on Ageing and Health.

Yılmaz, E. (2018). Huzurevinde Kalan Yaşlılarda Depresyon ve Benlik Saygısı İlişkisi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 553-578.

Yukay-Yüksel, M., Güneş, F., & Akdağ, C. (2017). Investigation of the Death Anxiety and Meaning in Life Levels among Middle-Aged Adults. *Spiritual Psychology and Counseling*, 2(2), 165-181.

EKLER

EK 1- Sosyodemografik Bilgi Formu

1-) Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2-) Yaşınız:

3-) Uyuşunuz: () T.C. () K.K.T.C. () Diğer

4-) Eğitim Durumunuz: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans

() Lisansüstü () Doktora

5-) Çocuk Sayısı:

6-) Medeni Durumunuz: () Evli () Bekar () Boşanmış () Dul (eş vefat)

7-) Maaş durumunuz: () Emekli maaşı var () Emekli maaşı yok () Maaşım yok ama mallarımdan aylık belli gelirim var () Aylık gelirim yok

8-) Sosyal Güvence Durumu: () Var () Yok

9-) Kronik hastalık durumu: () Var () Yok

10-) Nerede ikamet ediyorsunuz: () Kendi evinde () Huzur evinde () Çocuklarının evinde

NOT: 11. ve 12. soruları huzur evinde kalmıyorsanız eğer cevaplamayın lütfen.

11-) Huzur evinde kalış nedeniniz:

.....

12-) Ne Kadar Süredir Huzur Evinde Kalıyorsunuz:.....(lütfen belirtiniz)

EK 2- YSNE Örnek Maddeler

Aşağıda, insanları hayata bağlayan, onları intihar davranışından uzak tutan bazı nedenler verilmiştir. Lütfen her maddeyi dikkatle okuduktan sonra o konunun sizi hayata bağlamak açısından ne kadar önemli olduğunu yan taraftaki uygun yere işaret koyarak belirleyiniz. Hiçbir maddeyi atlamamaya özen gösteriniz. Kararsızlık çektiğiniz durumlarda size en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz. Eğer herhangi bir madde sizin için geçerli değilse (ya da durumunuza uygun değilse) (örneğin, henüz evlenmemiş iseniz ve çocuklarınız yoksa “çocuklarımla üzerinde zararlı olur” maddesi sizin için geçerli olmayacaktır), o maddenin yanındaki bölme boş bırakınız. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

	Çok önemli 6	Oldukça önemli 5	Biraz önemli 4	Önemli 3	Pek önemli değil 2	Hiç önemli değil 1
1. Gelecekte umudunuzun ve beklentilerinizin olması	()	()	()	()	()	()
2. İşlerin daha iyi gideceğine ve geleceğinizin daha iyi olacağına ilişkin umudunuz	()	()	()	()	()	()
3. Kendinizi sevmeniz	()	()	()	()	()	()
4. Sevdiğiniz ve güvendiğiniz insanların olması	()	()	()	()	()	()
5. Beceriksiz olduğunuzu düşündüğünüz için kullanacağınız yöntemin işe yaramayacağı	()	()	()	()	()	()

EK 3- OMÖ Örnek Maddeler

	Hiç katılmıyorum	Çoğunlukla katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Kendimden hoşnut değilim.	1	2	3	4	5	6
2. Diğer insanlara karşı oldukça ilgiliyim.	1	2	3	4	5	6
3. Hayatın oldukça ödüllendirici olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6
4. Neredeyse herkese karşı oldukça sıcak duygular besliyorum.	1	2	3	4	5	6
5. Sabahları dinlenmiş olarak uyanırım.	1	2	3	4	5	6

EK 4- ÖKÖ Örnek Maddeler

(E) Evet Hayır

() () 1. Ölmekten çok korkuyorum.

() () 2. Zamanın böyle hızlı geçmesi bana çoğu zaman sıkıntı verir.

() () 3. Ameliyat olacağımı düşündüğümde çok korkarım.

() () 4. Sık sık hayatın gerçekte ne kadar kısa olduğunu düşünürüm.

() () 5. Ölümden sonraki hayat beni büyük ölçüde kaygılandırır.

EK 5- YİYÖ Örnek Maddeler

Açıklama: Lütfen aşağıdaki 11 ifadeyi okuyunuz ve o duruma ilişkin olarak şu anda ne hissettiğinizi değerlendiriniz. Şu an hissettiğiniz duruma uygun olan cevabın karşısındaki parantezin içine çarpı işareti koyunuz.

	Evet	Olabilir	Hayır
1- Her zaman günlük sorunlarımı konuşabileceğim birisi var.	()	()	()
2- Gerçekten yakın bir arkadaşına sahip olmayı özlüyorum.	()	()	()
3- Hayatımda genel bir boşluk duygusu hissediyorum.	()	()	()
4- Bir problemim olduğunda destek alabileceğim birçok kişi var.	()	()	()
5- Başkalarıyla birlikte hoş vakit geçirmeyi özlüyorum.	()	()	()

EK 6- YSNE İçin İzin Maili

Görüntü 1.

Yaşamı Sürdürme Nedenleri Gelen Kutusu x

02:05 (16 saat önce) ☆

gölşen tuçe oksüer
merhabalar, ben gülşen tuçe oksüer yakın doğu üniversitesi klinik psikoloji bölümünde yüksek lisan eğitimime devam etmekteyim, şuan da tez dönemindeyim. "Huzur

aysegül durak <ayseguldurak@yahoo.com>
Alıcı: ben ▾
10:46 (7 saat önce) ☆ ↶ ⋮

Ölçek ve gerekli bilgiler ekte. İyi alışmalar...

gölşen tuçe oksüer
Alıcı: ayseguldurak ▾
18:30 (0 dakika önce) ☆ ↶ ⋮

teşekkürler emeğinize sağlık

aysegül durak <ayseguldurak@yahoo.com>, 30 Eki 2018 Sal, 10:46 tarihinde şunu yazdı:

EK 7- OMÖ İzini Görüntü 2.

oxford mutluluk ölçeği Gelen Kutusu x ↕ 🗑️ 📧

gülşen tuçe çoksüer 30 Ekim Sal 02:00 ☆
merhabalar, ben gülşen tuçe çoksüer yakın doğu üniversitesi klinik psikoloji bölümünde yüksek lisan eğitimiye devam etmekteyim, şanda tez dönemindeyim. "Huzur

Tayfun Doğan 30 Ekim Sal 13:43 ☆
Merhaba, Tabii ki kullanabilirsiniz. Ölçeğe kişisel web sayfamdan ulaşabilirsiniz. Tayfun Doğan www.tayfundogan.net Gönderen: gülşen tuçe çoksüer <psk.gulsenn@g

gülşen tuçe çoksüer <psk.gulsenn@gmail.com> 30 Ekim Sal 18:32 ☆ 🗑️ ⋮
Alıcı: tayfun ▾
teşekkür ederim emeğinize sağlık
Tayfun Doğan <tayfun@tayfundogan.net>, 30 Eki 2018 Sal, 13:43 tarihinde şunu yazdı:

↩️ Yanıtla ➡️ Yönlendir

EK 8- ÖKÖ İzini

Görüntü 3.

Ölüm Kaygısı Ölçeği (ÖKÖ) Gelen Kutusu x

gülen tuçe çoksüer 30 Ekim Sal 18:45 ☆
merhabalar, ben gülsen tuçe çoksüer yakın doğu üniversitesi klinik psikoloji bölümünde yüksek lisans eğitimi devâm etmekteyim, şuan da tez dönemimdeyim. "Huzur"

Figen Akça 1 Kasım Per 10:23 ☆
Kullanabilirsin Gülsenim Peki ölçek var mı sende?

gülen tuçe çoksüer <psk.gulseni@gmail.com> 16:10 (27 dakika önce) ☆ ↶ ⋮
Alınan: figen_akca
teşekkür ederim, gönderdiğiniz sevinirim.
Figen Akça <figen_akca@hotmail.com>, 1 Kasım Per, 10:23 tarihinde şunu yazdı:

bir

EK 9- YİYÖ İZİNİ Görüntü 4.

YAŞLILAR İÇİN YALNIZLIK ÖLÇEĞİ İZİNİ Çöp Kutusu x

gülşen tuçe çoksüer 15 Kasım Per 21:08 (17 saat önce)

merhabalar, ben gülşen tuçe çoksüer yakın doğu üniversitesi klinik psikoloji bölümünde yüksek lisan eğitimime devam etmekteyim, şuanda tez dönemindeyim. "Huzur

hanife akgul 13:14 (1 saat önce)

Alıcı: ben v

Gülşen Tuçe Merhabalar,
Çalışmanızda Türkiye uyarlamasını yaptığım YİYÖ ölçeğini kullanmanız beni mutlu eder. Ölçeğin tamamı ve puanlaması ile ilgili bilgi doktora tezimde ve yayınladığım makaleimde de mevcuttur fakat size ekte de gönderiyorum. çalışmanızda başarılar dilerim.

gülşen tuçe çoksüer <rsk.gulsem@gmail.com>, 15 Kas 2018 Per, 22:06 tarihinde şunu yazdı:

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Mersin İlinin Erdemli İlçesinde dünyaya geldi. Erdemli Anadolu Lisesinden 2006 yılında mezun olduktan sonra Balıkesir Üniversitesi Erdek Meslek Yüksek Okulu yerel yönetimler bölümünden 2009 yılında mezun oldu. Özel eğitim ve reहेbalitasyon alanında 2 yıl çalıştıktan sonra lisans eğitimine Yakın Doğu Üniversitesi İngilizce psikoloji bölümünde başladı. Çeşitli nedenlerden dolayı okul değiştirerek lisans eğitimini Girne Amerikan Üniversitesi İngilizce psikoloji bölümünde onurlu mezun olarak tamamladı. Lisans stajını Girne 18 Yaş Üstü Rehabilitasyon Merkezinde tamamladı. Yüksek lisans eğitimine “Klinik Psikoloji” alanında Yakın Doğu Üniversitesi’nde tezli proğramda başlamış ve stajını Lefkoşa Barış Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tamamlamıştır. Çocuk testleri eğitimi almıştır.

İNTİHAL RAPORU

Yaşlı Bireylerde Yalnızlık, Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Mutluluk, Ölüm Kaygısının İlişkisi ve Bazı Demografik Özellikler ile Karşılaştırılması- Gülşen Tuçe Çoksüer

ORJİNALLİK RAPORU

% 14	% 14	% 7	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 8
2	www.turkpsikolojidergisi.com İnternet Kaynağı	% 2
3	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	% 1
5	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
7	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1

ETİK KURUL ONAY RAPORU

11.12.2019

Sayın Gülşen Tuçe Çoksüer

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2018/329 proje numaralı ve "Yaşlı Bireylerde Yalnızlık, Yaşamı Sürdürme Nedenler, Mutluluk ve Ölüm Kaygısının İlişkisi ve Bazı Demografik Özellikler ile Karşılaştırılması" başlıklı proje önerisi kurumumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

A handwritten signature in black ink, reading 'Direnç Kanol'.

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.